

בס"ד, מוסף יתד נאמן + כ"ו תשרי תש"פ + גליון 2 + פרשת בראשית

שבת לך

גדולים מעשי נסים

גליון אבל וזכרון

אחד מיטתו של מרן פוסק הדור

הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצוק"ל

היה לעולמים

דברי הימים ההם בזמן הזה

♦ י. סופר ♦

חותמו אמת

בכל בתי ישראל ניגשים בחדווה לקיים את מצוות החג – ולקחתם לכם, ויהודים ואנשי מעשה בכל אתר ואתר מגיעים לבית הכנסת כשלולביהם ואתרוגיהם בידיהם, לקיים את מצוות היום.

אלפים רבים מהם, מגיעים לבית הכנסת כשבידם קופסת הקרטון בה שוכב האתרוג המהודר שרכשו במיטב כספם, ועל גבה של הקופסה, תעודת יושר ואמת, חתומה בידי "ש.י. ניסים קרליץ" ושליחי בית דינו הגדול – לעדות על האתרוג כי בא הוא ממטע מוסמך וכשר וראוי לברכה, מזן מוסמך ומיוחס עליו בדרך והסכים מרן החזון איש צוק"ל.

כד ניח נפשיה דרבי נסים במוצאי יום טוב אחרון של סוכות, פתח ההוא ספרנא וקאמר:

אין אנו בקיאים בחשבונות שמים, מה זה ועל מה זה נסתלק לו צדיק האמת דוקא במועד פלוני. אך עובדה היא כי מערכו של חג כבר היה שרוי ומוטל בסכנת מוות, משמים סיבבו, שלא יהפכו אלפי תעודות הכשרות שיצאו תחת ידו במהלך השנים, לחספא בעלמא, עם פטירת מי שחתם וקבע שמו עליהן – בעיצומו של מועד...

ומשנשתימו וחלפו להם ימי החג, ירד דודי לגנו לקטוף שושן עץ פרי הדר!

נענה אחד מן השומעים לעומתו ואמר:

אפשר, ואפשר גם בהיפוך: מוטל היה רבי נסים בסכנת חרבו של מלאך המוות כבר מערכו של חג, ברם זכות אלפי המצוות של נענועי אתרוגים שהכשיר וסמך, היא גרמה לו לזכויות רבות ועצומות, לחיותו ולהחזיקו בהאי עלמא.

משנשתיים החג, וכלו גם תמו מצוותיו ונענועיו וזכויותיהן, גברו אראלים ונשבה ארון הקודש!

הילולא חד יומא, כדאמרי אינשי הילול בתי, דכתי' ויכל אלקים ביום השביעי, ואמר לן רחמנא נוחו ביומא דשבתא כי היכי דנחי ביה אנא, דכתיב זכור את יום השבת לקדשו, ואסוד לאיענוי ביה, אלא מתבעי ליה לבר ישראל לאיענוי ביה במיכלא וכמשתיא ויקודיה בלבושא".

לאמור, כי ביום השביעי מתגלה הוא ית' בעולם המעשה, כאשר זהו יום שביתתו ממלאכת עולמו, והרי הוא מזמן לקראיו לסעוד עמו במחיצתו כביכול, ולהתענג בזיו עדניו, והוא תקפו ושגב ענינו של יום שבתו.

ד. בשבת זכו לבחינת התשובה

בקירבה אליו ית'

הנהגה יסדו רבוותא קדמאי ובתראי, כי מצות התשובה תרתי איתנייהו בה, כי מלבד מירוק פגם החטא, הרי עוד בה עצם מצות התשובה והקרבה אליו ית', אחר הריחוק שנוצר בשל חטאי האדם רח"ל, ואף במקום שאין עסק האדם במירוק החטא וסדרי התשובה דעלמא כחרטה וקבלה לעתיד, מ"מ מחוייב הוא ועומד בחובת הקירבה והשיבה אליו ית', כמקרא שנאמר בו "שובו אלי ואשובה אליכם", אשר ענינו חזרת הקירבה והשיבה אליו ית'.

ובזה זכינו לשיעור הגון ונכון בשמועת תשובתם של קין ואדם הראשון. כי הנה אחר שחטאו אדם קין, באמת נתרחק הקב"ה מהם ומהעולם כולו, וכפי שדרשו בתנחומא (נשא, פכ"ד):

"בשעה שברא הקב"ה העולם, התאווה שיהא לו ידיה בתחתונים, כשם שיש לו בעליונים, קרא את אדם וצוהו ואמר לו מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, ועבר על ציוויו, א"ל הקב"ה כך נתאויתי וכו', מיד סילק הקב"ה שכינתו לדקיע הראשון, עמד קין והרג את הבל, מיד סילק שכינתו מרקיע הראשון לדקיע השני".

עמד אדם ותהה מה יעשה ויתקן חטאו ופגם ריחוק שפגם בעולמו, עד שראה את קין ואות שטבע לו הקב"ה היא אות השבת, לאמור, כי רצה בו הקב"ה והרי הוא קרוב עמו בזכות יום השבת, אשר הוא ענין היום כולו – להיות קרובים ומזומנים אצלו ית'. החל מטפח ואומר כך הוא כחה של תשובה, ואין בתשובת מירוק החטא עסקינן בכאן, כי אם בכחה של תשובה להשיב אהבת קדומים ולזכות לקרבתו של מי שאמר והיה העולם. [וכפי שנותנת לשון "עשיתי תשובה ונתפשרתי", לאמור, כי לא משום סדר כפרה ומירוק נגעו בה, כי אם אך פשרה היא, לזכות לקירוב וזימון על אף מציאות ופגם החטא]. והוא כחה של שבת, כי גם מי שטרם מירק חטאיו כהלכה ככל סדרי התשובה, ולא זכה לכפרה על מעשיו הרעים, הרי זוכה ומקורב ומזומן לסעודתו של מלך ששבת ביום זה, והוא הוא שיר ששורר אדם מזמור שיר ליום השבת.

ממנו תצא הוראה

♦ הרב גרשון טברסקי ♦

הבית בחגווי הסלע בשכונת 'דמת דוד' בכני ברק, הינו תל תלפיות. הטלפון בבית רוזנברג, מעונו של הגאון רבי שריאל שליט"א לא יודע שעת שקט. השאלות נשאלות והתשובות זורמות כדת של תורה. זהו פלך מאותה שושלת מסירת ההוראה בכלל ישראל, ותוקף משפט התורה. השעה היא שעת חימום, היעלות הענן, והשיחה מתנהלת ונמהלת במליחות רמק, ואנחה השוכרת חצי גופו של אדם. אך חזקה היא הבקשה מצדנו, וחזק יותר הוא הפחד מלהתעצל בהספדו של מי שהיה חותנו מורו ורבו של בעל הבית יב"ח"ט. בין גברא ותיובתא התבצרה לנו שעה קלה של שיחה, הצצה למפרע אל כבשנו של מלך.

פתחנו וכיוונו את שאלתנו אל הקמת בית הדין:

■ מה ראה מרן הגאון רבי ניסים זצוק"ל לקום ולעשות מעשה, בהקמת ויסוד הבית דין הגדול שממנו יצאו אלפי פסקי דין בישראל?

את הבית דין הקים מורי חמי מרן זצוק"ל, כאשר נוכח שאין בתי דינים של שומרי התורה החפים מכל השפעה חיצונית, למעט בית הדין של העדה החרדית בירושלים. בתי הדין של הרבנות הראשית היו כפופים לתקנות הרבנות הראשית שאין רוח החכמים נוחה מהם. כרמב"ם כתוב שאפילו תקנת הגאונים היא לא לדורות, על אחת כמה וכמה תקנות של בני דורנו, שאין את הכוח לפסוק על פיהם.

ואכן, הקמת הבית דין הביאה לנחת רוח והסכמה רחבה מצד כל גדולי ישראל, שסמכו ידם ורוחם על הבית דין, בהכירם כי יש כאן מקום של יראת שמים ופסק הלכה מתוך עיון לאמיתיה של תורה. היה בכך חידוש גדול מאוד. בזמן שאחרים יסדו והקימו את הישיבות ומרכזי התורה, מורי חמי מרן זצוק"ל הקים ונעץ קנה של עולם ההלכה ההוראה והדין מתוך עולם התורה.

■ אלו תקנות תקנה הרבנות בענייני חושן משפט?

בעיקר בענייני חיובי מזונות, ודיני ירושות. מרן הגר"ח זוננפלד זיע"א כבר מחה כנגדם, ומרן ה'חזון איש' זיע"א גילה את אי נוחות דעתו בזה כמה פעמים.

■ כשעתו לא היו כוללים או מסלולי לימוד דיינות בקרב לומדי הכוללים הקיימים אז?

היא הנותנת. בעקבות הקמת הבית דין נקבעה עובדה, ובתי דינים נוספים קמו ונוסדו בעקבותיו. מטבע הדברים כל אלו שעסקו מכאן ואילך ב'חושן משפט' הגיעו אליו וקבלו ממנו. בהמשך זה הביא לקביעת כוללים ללמוד 'חושן משפט' וכל ענין הדיינות התרחב וזכה לעדנה גדולה. הכולל בעטיו של אותה כנה שנטעה ימינו בהקמת ויסוד ה'בית דין' בכני ברק.

הגר"ש רוזנברג שליט"א
סופד לחותנו זצוק"ל
באשכנזי דרבי

■ הייתה לו הכוונה בסוגיות אלו ממרן ה'חזון איש' זיע"א?

ככלל, דרך הלימוד של מרן ה'חזון איש' זיע"א מגיעה עד אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כך שממילא ההכוונה של צורת הלמוד הביאה לקניין עיוני בהלכה למעשה בכל תחום, וממילא הייתה לדרך זו השפעה מכרעת חלק זה בלימודו ופסקיו.

הבנת הנפש, הבנת ההלכה

■ היה לו איזה קו או ציר מיוחד, לפיו התווה את דרך הפסק בדיוני הבית דין?

ניתן להצביע על שני נקודות מרכזיות: האחת, שאנו פוסקים אך ורק לפי ה'שולחן ערוך' והנאמר בו. השנית, הוא גרס שדיין טוב וראוי לשמו צריך להבין את נפש בעלי הדין היושבים כנגדו. אביא לכך דוגמה מעשית: מנהג כמעט כל בתי הדינים, הקובעים את צורתם באופן של שולחן ב'מזרח' עבור הדיינים, ושולחן ארוך נמשך ממנו עבור בעלי הדינים. ישנם אפילו שקובעים את מקום הדיינים על קתדרה גבוהה, כמו – להבדיל – בבתי המשפט של ערכאות. אך בבית דין של מורי חמי מרן זצוק"ל, הוקבע בהכוונתו שולחן אחד שבו יושבים הדיינים בצד אחד, ובעלי הדינים בצד השני.

מרן זצוק"ל הסביר לי פעם שזה נעשה בכוונה כדי שבעלי הדינים ירגישו פתיחות ותחושת קירוב, וזה יקל עליהם לגלות את כל הפרטים כדבר איש אל רעהו, ומתוך ידיעת הפרטים בשלמות יוקל על הדיינים לפסוק דין אמת. יש בזה הבנת נפש מאד יסודית, וזה מלמד על הגישה הכללית הנדרשת לדיינים בעת הדין. גישה זו גם הביאה לכך שבעלי הדברים הבינו והסכימו לקבל את הפסק דין.

שיחה בשעת חימום במעונו של חתנא רבי נשיאה, הגאון רבי שריאל רזנברג שליט"א ראב"ד בד"צ בני ברק ורב שכונת 'רמת דוד' בעיר, הקורע צוהר קטן מידות ורחב אופקים לדמותו של חותנו הגדול, מזרז ורבו, מרן פוסק הדור הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל ♦ מי יזרה דעה ♦

גלובלי בלא להכפיפה לשעות, אך מורי חמי מרן זצוק"ל סירב לכך בכל תוקף. הנהגה זו הייתה לכל אורך הדרך בהסתפקות במועט, ושלא לעשות את התורה קרדום לחפור בה.

בצעירותו, כאשר כיהן כרב בית הכנסת 'הליגמן' השתמשו בביתו בפרימוס לבישול ואפייה ובכלוקים קרח לשמירה על האוכל. מתפללי בית הכנסת שהיו יהודים בעלי בתים ואוהבי תורה ולומדיה, ביקשו להקל עליו והם רכשו עבורו מקרר ותנור אפיה. מורי חמי מרן זצוק"ל הגיע הביתה ונוכח במתנה, והביע מיד את התנגדותו לכך. הוא לא רצה ליהנות ממתנה. רק כאשר הם ניאותו לקבל ממנו את מלא העלות בתשלומים הוא הסכים שהמוצרים יישארו בבית. את ההנהגה הזו שמענו גם על הסבא, אביו הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל, הוא התנגד בדירה שכורה ברחוב הרב בלוי, הדירה עצמה הייתה בבעלות ר' משה יהודה הופמן. כאותה תקופה נחקק חוק הגנת הדייר, כאשר על פי חוק זה רבי נחום מאיר זצוק"ל לא נדרש לשלם את השכירות. אך הוא כשום אופן לא הסכים לפטור עצמו מהתשלום, ולבסוף הוסכם ביניהם שהסבא רבי נחום מאיר זצוק"ל ישפץ את הדירה על חשבונו וזה יחשב כתשלום על השכירות.

■ מרן זצוק"ל קיים בעצמו שני הפכים, לכאורה, של הנהגה. מחד, היה לתופעה פלאית ממש של ענוות חן מופלגת, ומאידך – נהג בכל תוקף ועזר בעמידה על משמר ההלכה.

אמת. הוא היה שליט על מידותיו. כמעט ולא ראו אותו בא לכלל כעס, אבל כשנדרש – הוא היה תוקף במלכות. אני יודע מקרים בענייני הציבור שכבש נבואתו באופן שהיו כאלו שסברו שדעתו בנושא כך, בעוד שהמציאות הייתה הפוכה לחלוטין. אך במקום הצורך, במקום חילול ה' או תורתו, הוא קיים בהנהגתו 'לא תגורו מפני איש'.

'דוד שהולך מעמנו' מסכם הגאון רבי שריאל שליט"א בעגמת נפש ואנחה גדולה ומרה.

'דוד שחיבר אותנו לחכמי ליטא, קוסובה ווילנא' – הפטרנו.

אך דעתו של רבי שריאל אינה נוחה מהנוסח. כדיון ותק, הוא מקפיד לתקן ולהעמיד דברים על דיוקם:

– 'דוד שחיבר אותנו להקדוש ברוך הוא'!

קיבל עצה והוראה – כמדומה ממרן ה'חזון איש' זיע"א – ללמוד הוראה כדי לכהן כרב. כיוון שכך, קבע חברותא עם מורי חמי מרן זצוק"ל ללמוד ארבעה טורים והשולחן ערוך, שכן דרך הלימוד של מורי חמי זצוק"ל הייתה מלכתחילה כהכוונת מרן ה'חזון איש' לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.

מורי חמי עצמו לא התחיל מיד לנהוג ברכנות, בית הכנסת היליגמן – כך שמעתי ממנו – לא היה מקום ששאלו בו שאלות רבות בהלכה. אבל עם השנים פקע שמו, ותורתו הכריזה עליו בכל העולם הן בחלק של הרבנות ב'רמת אהרן', הן בהנהגת ה'בית דין', ולימים בחיבור הספר 'חוט שני'. באותה עת כמעט ולא היו מורי הוראה מעולם התורה והשיבות, וממנו אכן פינה לכל קהילה וקהילה בהקמת בתי הוראה וייחוד מורי הוראה לעשרות רבות כן ירבו.

זהירות ונקיות

■ מעבר לפועלו בכינון ההוראה, אף נטה ידו ושכמו לסבול הנהגת עול העדה.

התבוננתי פעם, שכראשית ימי הדור האחרון – עוד לפני עשרות שנים, נהו בכני ברק אחר שלשת הרועים רשכבה"ג מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, מרן רה"י הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל, והחוט המשולש מורי חמי מרן זצוק"ל. המשותף לשלשתם גם היה הצד הבולט של הסתפקות במועט. בדירה שמורי חמי זצוק"ל גר ברחוב בלוי, היו ארבעה חדרים, בכל חדר גרה משפחה אחת: הוא גר בחדר אחר, ובחדרים האחרים התגוררו – בתקופות מסוימות – הגאון רבי משה דויטש זצוק"ל ר"כ חזון איש, הגאון רבי פנחס שרייבר זצוק"ל, נאב"ד אשדוד ור"כ ברסלב שאף כיהן כדיון בבית הדין, ויבדלח"ט רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, חצי מהדירה היה שייך ליהודי מארצות הברית, ורק לאחר שנים רבות הוא נרכש ממנו.

סיפרנו בהספר, שכאשר קיבל את המשכורת על רבנות השכונה, חדל לקחת משכורת מכולל 'חזון איש' כראש כולל, אלא רק כאברך מהשורה. בשלב מסוים המשכורת של רבנות השכונה עברה דרך 'המועצה הדתית', אז הוא מיאן לקבל את המשכורת, וחזר לקבל מהכולל מעט יותר מאברך. לימים יום ראש העיר דאז, ר' משה אירנשטיין, לשדרג את משכורת של רב השכונה באופן

■ עד כאן בהלכות בית הדין, האם גם חידש והורה בהלכות הדין והפסק גופא?

לעניות דעתי החידוש שלו היה בכך שצריך לא רק 'לדעת' את ההלכה, אלא 'להבין' את ההלכה. לאחר ההכנה הנכונה והעמוקה כבר נקבעות הלכות והדימוי מילתא למילתא, וכל הענפים המסתעפים מכך. אנכי, זה לא רק ב'חושן משפט' אלא בכל חלקי התורה, ורואים את זה גם בספריו באו"ח ויו"ד ושאר חלקי התורה.

אנו נדרשים להעמיק בדמותו של מרן הגאון רבי ניסים, הדיין הרגול עצמו:

■ ב'חושן משפט' יש גם את החלק של ידיעת המציאות בשוק, בשטחי המסחר והליכות בני האדם. איך עלה הדבר בקנה אחד עם הריחוק שלו מענייני דעלמא והבלי העולם הזה?

זה היה כלול בצד של 'להבין' את ההלכה. הוא שם דגש מיוחד ומקף לברר ולהבין את פרטי ההסכמים והמציאויות השונות, ואחרי שבידד את הדברים, ככוח הגאונות שלו וסגולת התורה ירד לנבכי ועמקי הדברים על אתר.

■ כיצד הגיע בכלל לעולמה של הלכה והוראה? מדוע הפנה לשם את פניו מלכתחילה?

שמעתי שהענין הסתובב על ידי רעהו הגאון רבי שלמה זלמן אולמן זצוק"ל רבה של שכונת 'משכנות יעקב', שכאברך צעיר

"ומאז קוראים לי רבי ניסים"

היות ולאחרונה עורכים שמחות בבתים, כגון 'שבע ברכות' ו'אירוסין' ועוד, וכיום השמחה מתחילה רק בשעה מאוחרת - לא לפני עשר כלילה, ומסתיימת לתוך הלילה ואחרי חצות, השירה והקולות מפריעים לשכנים, והרי ככל שכונה ובכל בנין אפשר למצוא ילדים הזקוקים לשינה, מכוננים חולים ועוד שכנים - שהשינה חשובה להם מאד, אני מציע שהרב יעודר על כך שיפסיקו עם ההפרעות הללו."

"עד כאן דברי המכתב וכותבו", סיים מרן הגר"נ את ההקדאה הלא שגרתית.

או אז, האדימו פניו ממש, ללא גוזמא. הוא הגביה את קולו בקול זעקת כאב עצור, וכה אמר: "בעיקרון הוא צודק בהערה שלו. זו הפרעה. אבל, אם השכן שלך עושה שמחה, ולך היא מהווה הפרעה, הרי על גופא כך אנו צריכים לערוך התעוררות! על זה צריכים לעשות תשובה..." סיים את דבריו הקצרים ברעדה, וירד את מדרגות ארון הקודש ופניו חווים מצער. הכינוס הסתיים.

ואידך זיל גמור.

סיפורה של תפילת ותיקין

הגר"מ שוורץ שליט"א מקנה דמעות מעיניו, ואנו צועדים כדמה אחר מיטתו של האיש שהיה סמל לגדלות עצומה מאד, וענוה נוראה מאידך, והיו משלימות זו את זו עד לאחת. הוא שב ומספר סיפור נוסף, עובדא דהוי בדידיה:

"לפני כחמש עשרה שנה הגעתי להשתתף בשמחת 'אופרוף' במשפחת הגר"ר שמואל וינטרויב שליט"א בן ידידו של רבי ניסים - הגאון רבי בערל וינטרויב זצ"ל. השמחה הייתה אמורה להתקיים בבית הכנסת המרכזי ב'רמת אהרון'. זמן התפילה נקבע לשעה 7.30, ולכשעצמי הגעתי כבר בשעה 7.00 ללמוד מעט לפני התפילה ולומר קורבנות ועוד.

והנה אני רואה את מרן הגאון רבי ניסים כבר יושב במקומו ומעיין בספר. כיון שאנחנו - אבלח"ט - קרובי משפחה, והיה לי עמו קשר הדוק, ואימי הצדקנית ע"ה גדלה בבית חוריו, ניגשתי ובידתי ב'גוט שבת'.

לתומי סברתי, כי רבי ניסים יושב ולומד כמנהגו אחרי תפילת ותיקין, שהסתיימה לפני כחצי שעה.

אלא שהתברר לא כך. הוא אמר לי כי עדיין לא

• הרב א. חפץ •

הדרשה שנשכחה

יחד עם אלפי ישראל, צעדנו ברחובותיה של בני ברק בהלווייתו של מרן גאב"ד בני ברק זצוק"ל. לצידנו, פוסע כאכל הגר"ר אליהו מאיר שוורץ שליט"א, ובשיחה הנקשרת עמו מספר ומזכיר מעשה ממרן הגר"נ זצוק"ל, המעיד על יפעת מדותיו ורוב טובו: "בשעתו, בימי החורף של 'מלחמת המפרץ' לא ירדו גשמים, והיה ניכר 'חרון אף' רח"ל, [רק עם סיומה של המלחמה, בימי הפורים, החלו לרדת גשמי שפע].

קרא איפוא מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל לעצרת התעוררות בעקבות עצירת הגשמים, בבית הכנסת ב'רמת אהרון' בבני ברק, והציבור הנכבד מסלחה ושמנה של העיר בני ברק גדשו את בית הכנסת לשמוע דברי התעוררות.

מרן הגר"נ, כדרכו, לא היה מאריך בדיבור, הוא עורר בקצרה עם דברי הרמב"ם על החובה לשפר את המעשים ולדעת כי מאת ה' הייתה זאת ולא לומר כי הצרות הם 'מקרה', וכך הוא כעת בעת עצירת הגשמים, שחובתנו להשתפר במעשינו.

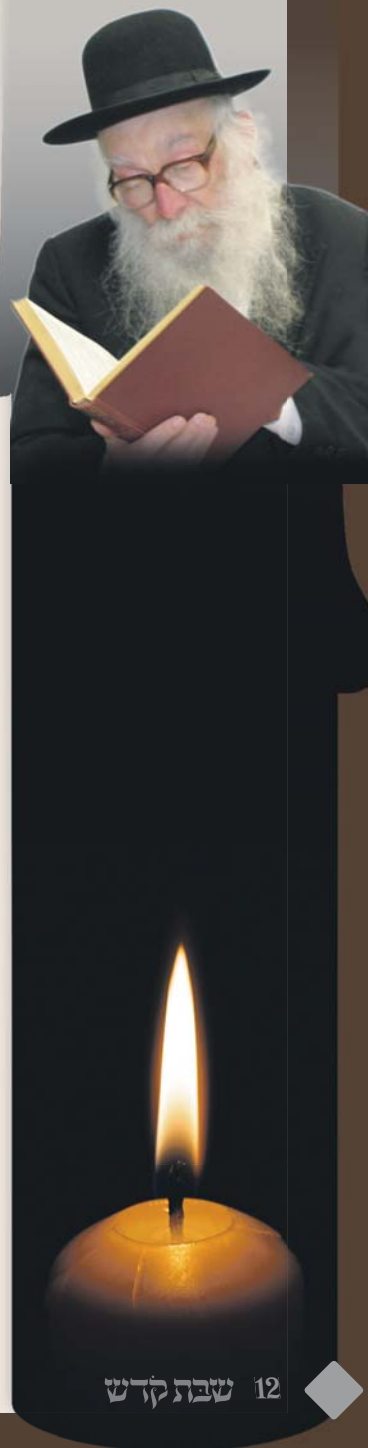
לאחר כעשר דקות לכל היותר, סיים את דרשתו והכינוס עמד להסתיים. רבי ניסים גופא ירד מארון הקודש, והקהל נעמד על רגליו כדי לצאת.

ואז לפתע, הס הושלך בבית הכנסת. מתברר, כי רבי ניסים מעוניין להוסיף דבר ששכח לומר, וכי הוא עולה על מדרגות ארון הקודש שנית.

הציבור התיישבו על מקומותיהם. מבינים, כי דבר חשוב יישמע כאן כעת.

מרן הגאב"ד עולה שוב על המדרגות, מוציא נייר מכיסו, ובעודו בידו, פותח ומספר:

"היום בבוקר מצאתי אצלי בתיבת הדואר מכתב מיהודי, הכותב לי שהיות והלילה תתקיים עצרת התעוררות בבית הכנסת, הוא מבקש להעיד ולעודד דבר אחד או שניים, אשר לדעתו יש לעורר עליהם בפני הציבור. ברשותכם, אקריא את הקטע הראשון מהמכתב", סיים מרן הגר"נ, והחל לקרוא את המכתב:

הרב א. חפץ התלזה באשכנחיה דרבי לחבר תלמידי חכמים שליט"א, יודעי דעת והשכל, שהכירו והבינו היטב לרוחו ותהלוכותיו של מרן הגר"נ זצוק"ל ♦ בתוך הליכתם אחר ארון האלקים, חלקו הם עמו תרומה ממידותיו של רבי ניסים, בסיפורי מופת מחייו של האיש שהורה דרך לרבים, אך הילך כל חייו בשולי הדרכים ♦ והחי יתן אל לבו

התפלל תפילת שבת, וכי קרה לו היום דבר חריג: הוא לא התעורר משנתו לתפילת וותיקין, והוא בא כעת להתפלל במניין השני שכבית מדרשו.

שמחתי מאד ואמרתי לו כי זו ממש 'השגחה פרטית' וכולם ישמחו מאד, כי הנה עוד מעט יבואו המתפללים ותתקיים כאן שמחת משפחת ידידו רבי בערל ווינטרויב, ובוודאי שהרב ישמח וגם המחותנים ישמחו מאד שכבוד הרב ישתתף בשמחתם.

"באותו רגע" נזכר הגרא"מ שוורץ בהתרגשות וכאב, "התכרכמו פניו. עננה נחה עליהם ככאב רב. ברנע הראשון לא הכנתי מה קרה.

הוא הרבה לעצמו ומיד הסביר לי: "הרי יש כאן שאלה של 'גניבת דעת'. כי בני המשפחה יחשבו שכבתי במיוחד להשתתף איתם בשמחה, ולא כן הרב, שהרי לא התעוררתי לוותיקין ולכן אני כאן....!!!"

מאותו רגע נראה היה מרן זצוק"ל במתח של ממש, עד כי כבר לא יכולתי להמשיך לדבר איתו. עזבתי את כותל המזרח, אבל עקבתי בדריכות לראות כיצד יפול דבר. 'תורה ולמוד אני צריך'. המתנתי לראות מה יעשה הגאב"ד בצדקותו והכרעתו, כיצד יתמודד עם ה'בעיה'.

וכעת, הסכיתי ושמעו כיצד התמודד גאון התורה עם שאלת הגניבת דעת הזו:

כמשך השעתיים הקרובות, כאשר נגשו אליו מתפללים ובני משפחה לפני התפילה ולאחריה, עמד בעל ה'חוט שני' וסיפר לכל אחד ואחד (!) את האירוע הלא מצוי שקרה לו שלא התעורר הבוקר לתפילת וותיקין ולכן הזדמן לו להתפלל במניין השני! וכשאני אומר 'כל אחד ואחד' כוונתי אפילו לילדים שלחצו לו יד לקבל את ברכתו! עמד רבי ניסים ואף להם סיפר את התקלה שקרתה לו הבוקר, והכל, בכדי שלא יחשבו שהוא הגיע במיוחד לשמחה, ונמצא גונב את דעתם!

הפלא התעצם, והיה מדהים וחריג לראות כיצד האיש השתקן הגדול, מספר לכל נער, מבוגר וזקן את מה שקרה לו הבוקר שלא התעורר מהשינה... רבים כאמת הביטו כתמהים מה קרה לו לרבי ניסים שמספר סיפורים על מה שאירע לו בבית שלא התעורר...

הם לא ידעו את מה שאני ידעתי וראיתי. ראיתי, השתוממתי ולמדתי אורחות חיים ומידות טהורות. - "אבד חסיד מן הארץ וישר באדם אין".

יעמוד רבי ניסים...

היינו מהלכים ומהרהרים באכידה שאברה ארץ הצבי, ולעומתנו צועד הגר"ר ראובן דויטש שליט"א, שהיה מקורב למרן

זצוק"ל עשרות שנים. ואף הוא מוצא לנכון בשעה זו של שעת חימום, לשלות עבורנו פנינה אחת מרתקת, שיש בה גם לשפוך אור על תעלומה בתעשרות שנים.

לבקשתנו, לשמוע על אודות מדותיו המופלאות של מרן הגאב"ד, הוא כמו מתרעם: "וכי לא ידוע לכל שרבי ניסים היה גדול הדור בסבלנות, עניו אמיתי, קדוש וטהור בענייני בין אדם לחברו - כאחד מקמאי?!"

"אבל" - הוא משיבנו בשאלה כנגד, "שמא תדעו מדוע קראו לו כולם 'רבי ניסים' ולא 'רבי שמריהו' לדוגמא, או 'רבי שמריהו ניסים' וכדומה? כיצד וממתי התרגל בפי כל הביטוי 'רבי ניסים'? הרי בצעירותו לא קראו לו כך חבריו ולא אחיו ובני המשפחה?"

"הטו אזנכם ושמעו סיפורו של שם, כפי ששמעתי מפי היהודי ששמע זאת מפיו, וכדלהלן:

בבית דינו של רבי ניסים התנהל דיון סביב גט סבוך ומורכב, ששרוי היה במחלוקת עזה בין הבעל לאשה. את האשה ייצג יהודי נכבד ות"ח ששימש לה כפה, נקרא לו ר' דוד - לצורך הסיפור, וכנגדו ניצב עורך דין פלוני שייצג את הבעל ושטח את טענותיו.

עורך הדין הלה, מתוך רצון לנצח בדיון, פער את פיו על ר' דוד הנ"ל באופן זול ונמוך במיוחד, העיר עליו כל חמתו ודנו ברותחין ובכזיונות חמורים. רבי ניסים, שישב כראש ההרכב, שמע את דברי ההרפות - ושחק. (אגב, הדיינים יודעים, כי לעתים טוב לשמוע את דברי המייצגים למיניהם, ומתוך כך לעמוד על טיבם וקנקנם, ותהלוכות שיגם ושיחם).

עם תום הדיון, נפנה ר' דוד למרן הגר"נ, ושאלו בכאב: "הרי הרב מכירני, משמש אני כרב בית כנסת ומרביץ תורה, יודע הרב כי אני אדם עלוב ושפל כפי שביקש הלה להציגני, מדוע איפוא - שאל בנימוס ובהורמנא - שמע הרב את חרפתי מפי אדם גס, ולא הפסיק את דברי החירוף?"

הכיר רבי ניסים כי חרה לו הרב, ביקש לפייסו, וסיפר לו כדלהלן:

"כאשר בקשו למנות אותי כרב בית הכנסת 'הליגמן' - אחרי הסתלקות אבי זצ"ל - מיאנתי. נכנסתי למרן הסטייפלער ואמרתי לו כי אני מסרב, כיון שרב של בית הכנסת צריך להגיב על מצבים שונים והנהגות מסוימות, וזו אחריות רבה, מורכבת ומפואלת.

מרן הסטייפלער אמר לי: "לא. אינך צריך להגיב".

[בהערת ביניים, מוסיף ואומר הגרא"מ שוורץ, כי מרן הסטייפלער אמר אף לו (להרב שוורץ) כך, כאשר הוא התמנה לרב בבית כנסת בתל אביב, והורה לו כי גם על המשך בעמוד 23

כולל כל הטובות

"אלא בשביל אלו המשתוקקים לעלות על במתי התורה"

ככדי לעמוד על שורשם של דברים, אחד מוותיקי הכולל שליט"א מראה לנו שני קטעים בני שורות ספורות, אשר נותנים מבט על מהותו של 'כולל חזון איש', מעטו וליבו של הגאון הגדול רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל, שזיכה כראש הכולל בשנים הראשונות לאחר פטירת גיסו מרן החזו"א זצוק"ל. הקטע הראשון מופיע בתחילת קובץ חידושי תורה של אברכי הכולל בשם 'שימוש חכמים', וכך כותב שם רנ"מ: "... טיבו מהותו ומגמתו שאינו אלא שימוש חכמים, כלומר העמל וההשתדלות ללמוד ולהבין דברי חז"ל והחיפוש וההתירה בדרכי החישוב והעליה בחכמת התורה, לא ללמד רק על עצמו בא, אלא על כל עיקרו של המוסד כולל אברכים שהוציא קובץ זה, לא נוסד על ידי מייסדיו אלא בשביל אלו המשתוקקים לעלות על במתי התורה ולשקוד על דלתותיה מתוך יגיעה והקרבה עצמית".

הקטע השני אף הוא נכתב על ידו, וחודש בשנים מאוחרות ע"י בנו מרן ראש הכולל הגר"ג זצוק"ל: "הנה יסוד הכולל ע"י מרן זצוק"ל הוא עמלה של תורה לעלות בה עד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, דבר שחסרונו מודגש בכלל ישראל. על כל החברים אפוא החיוב העיקרי והראשון הוא לעמוד בתורה בעצמם ובסיוע חברים, כמו שאמרו ומחברי יותר מהם, וכל שכן שלא להפריע בשום דבר לאלה שרוצים לשקוד על התורה בהתעמקות. והנה כל שיחה בכולל במה שאינה לעמלה של תורה ואפילו לדבר מצוה פרטית או כללית, היא מפריעה הרבה, עד שהיו מי שהודיעו שמוכרחים ללכת ללמוד במקום אחר משום שאי אפשר ללמוד בכולל בגלל ההפרעות הללו..."

מילים פשוטות וענייניות אלו, משקפות למעשה את תמצית משנתו של 'כולל חזון איש': עמל התורה, 'שטייג' וגדילה ללא הפרעות. דבר זה מסביר את הפלא שרואים ב'כולל חזון איש': בני תשחורת בשנות העשרים,

♦ ב. ראם ♦

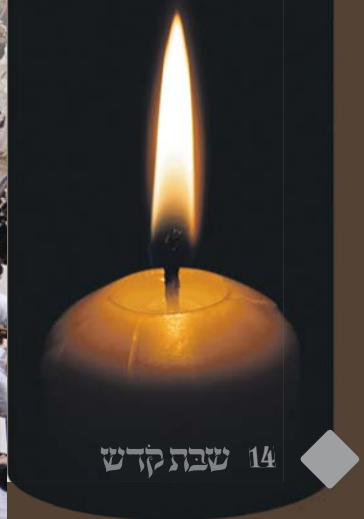
אחת המהפכות התורניות עליהן ניצח מרן החזון איש זצוק"ל היתה בנייתו של עולם הכוללים. בשנה זו ימלאו 76 שנה לכולל שייסד כבני ברק אשר לאחר פטירתו נקרא על שמו – 'כולל חזון איש', והיה מראשוני הכוללים בארץ שאף שימש כאב-טיפוס לכוללים שבאו אחריו.

במקביל, מרן החזו"א זצוק"ל החדיר בתלמידיו בכל כוחו כי לימוד התורה לא נועד בעבור קבלת משרה. להיפך, המעלה הגדולה ביותר לה יכול לזכות בן תורה, היא להיות אברך כולל!

היכל הכולל שהוקם עוד בחיי מרן החזו"א, היה רחב ידיים בשעתו – כמאה וחמישים מקומות. משנתרבו הלומדים ונעשה צד מהכיל, בשנות ה-מ', זכה איש יקר וגדיב לב, הרב אשר שיינקופ, להקים מתרומות ידו היכל ענק מעל המבנה הישן. זהו האולם בו שוכן כיום ההיכל המרכזי של הכולל, ומרום גובהו משקיף ומאציל הוד על כל הסביבה.

כיום, ההיכל החדש והישן גם יחד, כולל עזרת הנשים, שוב אינם מספיקים. לנוכח מצוקת מקומות הישיבה קבעה ההנהלה כי 'חזקה' על מקום ישיבה תקפה רק אם בעל החזקה מגיע בתחילת הסדר. ובמקרה שהתאחר, רשאי כל אברך אחר לשבת על מקומו עד סוף הסדר.

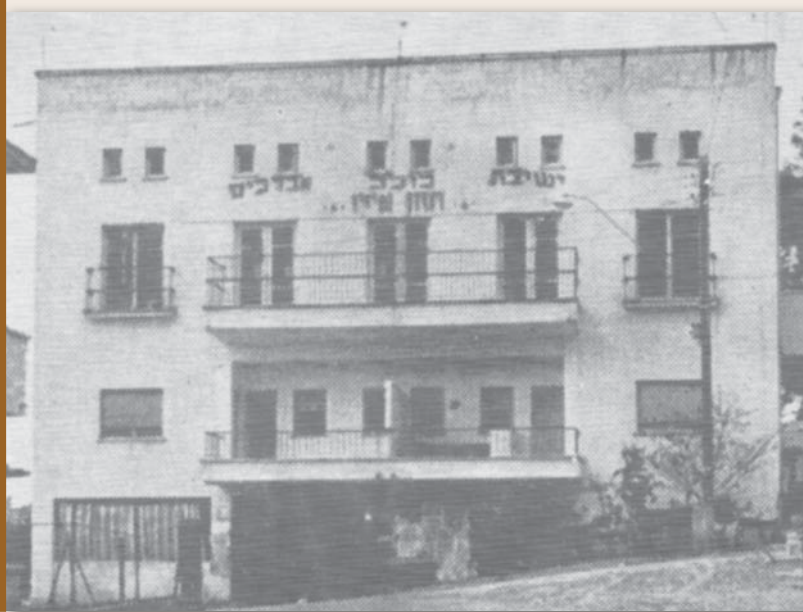
בתקופה הראשונה למשכנו החדש של הכולל בקומה העליונה, פעל בהיכל הישן כולל חושן משפט בראשות הרה"ג ר' מרדכי קרליץ שליט"א. לאחר תקופה ביקשה ישיבת 'מרבה תורה' ללמוד במקום ומרן הגר"ג זצוק"ל אישר להם בחפץ לב, אבל לא הסכים לקבל מהם דמי שכירות ונימוקו עמו: מה הם עושים – הם הרי לומדים תורה! מה לי בני הכולל שלי ומה לי ישיבה של אחרים, אם לומדים תורה למה אטול דמי שכירות? רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרא"ל זצוק"ל באחד משיעוריו העלה על נס סיפור זה והפליא את דברי מרן הגר"ג זצוק"ל.

שבועון

ששים שנים עמד מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל בראשות כולל חזון איש, כשהוא ממלא מקום אביו הגאון הגדול רבי נחום מאיר זצוק"ל. • מוסף שבת קדש' מתחקה אחר הכולל הוותיק שנתייסד בידי מרן החזון איש זצוק"ל, ובשיחה עם הגאון רבי בנימין שקוביצקי שליט"א, מגלה את סודו של ההיכל השוקק, מה מונע את השחיקה מלומדיו ובאי היכלו, וחושף טפח מהנהגותיו של מרן ראש הכולל זצוק"ל בניהולו והנהגתו •

שכן בביהכנ"ס 'דברי שיר', והמילגה ככולל מיוחד זה היתה גבוהה מהרגיל.

לבקשת הנדיב, נעתר מרן הגר"נ לעמוד בראשות הכולל, מלבד נשיאתו בעול הנהלת כולל חזון"א, והדבר נמשך כמשך כמה שנים. מפעם לפעם היה הנדיב שולח אחד ממקורביו שיבדוק האם כל האברכים התייצבו על משמרתם בזמן. התברר שהאברכים אכן שקועים בלימודם כראוי ולמעלה מכך, אולם התוצאה באשר לשמירת הסדרים לא הניחה את דעתו. שלח הנדיב בקשתו אל מרן הגר"נ שיעורר על הדבר. אבל רבי נסים לא נענה לכך.

כפגישה שדרך הנדיב עם רבי נסים יחד עם עוד נציגים מהכולל, הביע את מורת רוחו על שאין מקפידים בחומרה רבה יותר על סדרי הכולל. "במפעל שבבעלותי", תיאר, "כל העובדים חייבים לדייקים

לצד אברכים שזקנם הלכין זה מכבר, המתייגעים בתורה בכוח עלומים. יודעי דבר לוחשים לאזנינו, כי יש בין האברכים המבוגרים כאלו שכבר עשרות שנים לומדים כאן, ויש מהם שלמדו בעבר בכוללים אחרים, ועברו לכאן על מנת להישאר ליד הגמרא והסטנדר ב'פרישקייט' של שנים עברו...

אברך כולל מעת לעת

מופלאה היתה תפיסתו של מרן הגר"נ זצוק"ל על מהותו של אברך כולל, כפי שעולה מן הסיפור הבא, אותו שמענו מפי מקורביו: לפני עשרות שנים היה הדבר. נדיב אחד הגה רעיון לפתוח כולל מיוחד המיועד רק לאברכים שנשותיהם אינן עובדות. מטרת תנאי זה היתה שהאברכים יוכלו להתמסר יותר ללימוד ללא הפרעות של טיפול בצרכי הבית, וגם יוכלו לעמוד בהקפדה על שמירת הסדרים. הכולל

היכל הכולל הישן. למעלה - בנין הכולל הישן

מרן זצוק"ל יושב בהיכל הכולל, מכין את שיעורו בספר משלי ע"פ הגר"א

מרן החזון איש...], הגאון רבי יהודה שפירא זצוק"ל, מרן פוסק הדור ראש הכולל רבי נסים זצוק"ל, ויכלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה רבי חיים שליט"א. לראות את הדמויות האלו, כל אחד יושב בפנינתו ולומר, זה מה שנתן את האווירה. הם גדלו במחיצת מרן החזון"א ומלכד עיון התורה ספגו את ההרגשות העדינות שלו בעיניים שכן אדם לחברו.

"לכן - לדוגמא - לא היו מעידים לאברך ככולל גם כשהיה מה להעיר. לא אשכח את המחזה שהתרחש עת נכנס אברך לבית המדרש עם כוס קפה ביד, דבר שנגד את ארחות הכולל וחליכותיו. ראיתי פעם אחת את הגאון רבי יוד'ל שפירא זצוק"ל ופעם אחת את מרן הגאון רבי נסים זצוק"ל בסיטואציה זו. הם החליפו צבעים עד כדי חיזור על ההעזה -

לאברכים בני דורנו זה אולי לא נתפס - אבל לא העירו כלום!"

[אגב, שנים לאחר מכן, עלה צורך לנזוף באיזה אברך, ושאלתי את מרן הגר"נ מה לעשות, כי חששתי שמא אנוזף בו יתר על המידה. תשובתו היתה: 'אם כך, אל תנוזף בו כלל'].

לאחר שנים פנה רבי בנימין שליט"א בשאלה אל מרן ראש הכולל זצוק"ל, שמאחר שהנסיבות השתנו ויש אברכים שמגיעים הישר מתפילת שחרית בטרם טעמו כלום, ומצד ההלכה הרי ביהמ"ד הוא ביתם, האם מותר הדבר. מרן זצוק"ל הסכים שלהלכה מותר, אבל ביקש שלא יעשו זאת בתוך ביהמ"ד אלא יקצו לכך פינה מיוחדת בעזרת נשים וכדומה.

בזמנים והם עומדים בכך. מדוע שהכולל יראה אחרת?!"

נענה מרן הגר"נ והשיב: "הבדל גדול יש בין עובדים במפעל לאברכי כולל. עבודתו של פועל מסתכמת אך ורק בשעות שבהן הוא עובד, משעה שהוא מתחיל בעבודתו ועד השעה בה הוא רשאי ללכת לביתו. אבל אברכי כולל - הטעים מרן הגר"נ - הם אברכי כולל עשרים וארבע שעות! מחזותו של אברך אינה מצטמצמת לשעות שנקבעו בכולל! כל ההתעסקות שלו היא הלימוד. לא יתכן למדוד את פעלו בשעות!!!!"

למרות זאת, כעבור זמן מה ראה מרן הגר"נ לנכון לאסוף את אברכי הכולל והעביר להם את בקשת הנריב, באמרו שהיות והנריב מקפיד מאוד על שמירת הסדרים, צריך להיזהר בזה מאוד ובחוסר ההקפדה יש גם חשש גזל.

הגאון רבי משה קפלן שלמד גם הוא כאותו כולל, שאלו כיצד הסכים לעורר על דבר שהוא בניגוד לשיטתו בנושא. ענה לו מרן: "נכון שאני אוזח אחרת, אבל צריך לדעת שיש גם מהלך כזה, וב'קלם' כן אחזו שיש להקפיד מאד על זמני הסדרים."

כזה ראה וקדש

מה המיוחד ב'כולל חזון איש', ואיך השפיעה רמותו של מרן הגאון רבי נסים זצוק"ל? - שאלנו את הגאון רבי בנימין הכהן שיקוביץקי שליט"א, היושב בין כתלי הכולל זה קרוב ליובל שנים ואף מכהן כאחד מראשי הכולל וכחבר ההנהלה.

רבי בנימין שליט"א בצניעותו מנסה להגדיר את הדברים: "בבחרותו של מרן הגאון ר' שמרי' גריינמן זצ"ל, שלחו דורו מרן החזון איש ללמוד בשיבת לימודה בפ"ת. בשיחתו עמו אודות הישיבה - אשר באותה תקופה כיהן בה כמנהל רוחני מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינסטיין זצוק"ל - הסביר לו כי ההשפעה של משגיח אינה מכח תוכן שיחותיו ודבריו, אלא מתוך שהוא מתמלא בעצמו ועולה על גדותיו, מקבלים הסובבים השפעה ממה שנשפך הימנו."

"כן הדבר כאן", ממשיך רבי בנימין. "סודו של כולל חזון"א הוא בדמויות שראינו. ספגנו את השפעתם מבלי שנזקקו לדבר משהו, אלא מעצם השהייה במחיצתם של אלו שזכו לקבל את הרוח החיה ממרן החזון"א. והוא הולך ומונה שמותם של חלק מדמויות הוד אלו: הגאון השקדן רבי משה דויטש זצוק"ל, [אשר מרן החזון"א התבטא עליו שהוא מעין הגאון בעל 'תורות הכרי', שאילולא היה מצרף את חיבורו 'קונטרס הספקות' לספרו של אחיו הקצות החושן, הדור לא היה יודע שקיים כזה ת"ח; את ר' משה דויטש אני גיליתי לעולם, אמר

"שלא להפסיק באמצע הסדרים". מכתב בכת"ק מרן הגר"נ זצוק"ל לחיזוק אברכי הכולל

הרב ש. י. נסים קרליץ
רמת אהרן
רח' ר' מאיר 6, בני ברק

בס"ד, יום כ"ה סיון תשס"ז

ב"ר אברהם וייזל הי"ד שליט"א

כאשר לאחרינו נבנו ג' ציורים של אומי הגיבור האנצ'ו הקי,
כאשר גם אני ציירתי אהבה ונאמנו יסיונות, וסג הידיעה
אמא.

אכן דאגו לנאמנו בלימוד הגיבור שהי קצת ודינור
ולאמנו הצאנץ, ונאמנו לא אהבה ונאמנו האנצ'ו האנצ'ו
בזר חור מהג שלוגיז דילי. ונאמנו ציין אהבה
דאנס לא ידע לזר אפילו.

וכן יא אהבה בנאמנו הלימוד דלבר וקצין אהבה.
וכאמנו אף לא ונאמנו אהבה דילי. זה חור אהבה
אמא.

ד"ר קרליץ

מקום תפילתו של מרן החזו"א בכולל

יכול לצמות, ובאמת כ"ה רואים אברכים שגדלים ומתפתחים כל אחד לפי המתאים לו.

■ ישנם תנאים מיוחדים הנדרשים לקבלת אברך לכולל?

התנאי שנדרש מאברך על מנת שיהא ראוי להימנות על חברי 'כולל חזון איש' הוא - שתהא יראתו קודמת לחכמתו. סדר הלימוד בכולל הוא לפי נושאים, ועוסקים בעיקר במסכתות הפונות לסוגיות הלכתיות. בכל נושא מתחילים מלימוד הגמרא והראשונים בעיון רב וממשיכים בשו"ע ובספרי הפוסקים לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. למעשה, כל לומד סולל את דרכו כפי כשרונותיו וכפי נטיית לבו. לא נאמרים שיעורים בהיכל הלימוד, אלא שיעורים וחבורות בחדרים צדדיים. [מרן הגר"נ זצוק"ל היה אומר את השיעורים בעזרת נשים של הכולל הישן]. יש מי ששם דגש על סיכום ובירור השקלא וטריא והשיטות בעיון, ויש מי שנוטה יותר ללימוד הלכה למעשה. לאחרונה, כשלמדו מסכת חולין, קבוצה של אברכים הלכו ללמוד 'ניקור' בבית המטבחים בעקבות הלימוד בכולל. לכל אברך ניתנת האפשרות לגדול בתורה כפי דרכו, אבל הוא מתבקש ללמוד את המסכת הנלמדת כי דברי תורה נקנים בחבורה.

אגב, בשנים עברו, מדי סוף זמן היו האברכים רושמים איזו מסכת הם רוצים ללמוד בזמן הבא. בדרך כלל ניתנה אפשרות בחירה בין שתי מסכתות. ומרן ראש הכולל היה מכריע איזה מסכת ילמדו.

מרן ראש הכולל רבי נסים זצוק"ל היה ידוע כמשכין שלום בבתי ישראל, והיו אברכים שאף החזיק אותם בכולל בשל 'שלום בית'. חשוב לציין, כי לאברכים אלו הוא נתן מלגות מכסף שנדיבים נתנו לו על דעתו ולא על דעת הכולל.

מסירות נפשו למען אחרים היתה לא פעם על חשבון בריאותו. לאחר שעבר התקף לב ונזקק ליתר מנוחה, אחרי השיעור בכולל, אם לא היה 'שומר' - היו אברכים ניגשים לשאול, והוא היה עונה לכולם בסבלנות אין קץ למרות שהדבר היה קשה לו בריאותית. כיצא בזה, פעם במוצאי צום גדליה השתרך תור ארוך של שואלים לקראת יוה"כ פ, ומרן הגר"נ ענה להם בסבלנות. עד שהגאון רבי שמעון גלאי שליט"א המשך בעמוד 32

"דמויות ההוד הללו", הוא ממשיך, "העבירו לנו את מה שהם ספגו אצל מרן החזו"א שהוא למעשה התווה את דרך הכולל. אך לא אלו בלבד. מלבד חוג מקורבי ותלמידי מרן החזו"א, קבעו את משכנם בו בתקופה שנכנסתי לכולל לפני קרוב ליובל שנים - גאונים מופלגים שהאצילו מהורם, כגון הדיין הגאון רבי יעקב פוזן שליט"א בכריאות איתנה, או להבחל"ח הגאון רבי חיים יוסף טרייטל זצ"ל שגם הוא ישב בכולל עשרות שנים, ונודע כחכם ובר דעת שראוי להתייעץ עמו בענינים הטעונים שיקול הדעת".

אנשי מעשה

בשיחה עולים שמות נוספים של וותיקי הלומדים, ורבי בנימין מבקש להוסיף משהו: "כשנפטר הגאון ר' יעקב וינר זצ"ל בצעירותו, אמר מרן החזו"א זצוק"ל שזהו עונש, שלוקחים מאיתנו את הגדולים של הדור הבא, כשכוננו לאלו שיכלו להאיר את הדור הבא בגדלותם. היו לנו כמה דמויות כאלו בכולל אף כשנים האחרונות שהסתלקו בגיל לא מבוגר. ביניהם הגאון ר' יעקב שמואל שיינלזון זצ"ל, הגאון ר' ישעי' רפפורט זצ"ל, הגאון ר' מרדכי פריינדליך זצ"ל מפ"ת שגם כשיצא להרבצת תורה במסירת שיעורים לבעלי בתים ברמה גבוהה, ביקש ממרן הגר"נ זצוק"ל להמשיך להיות 'חבר כולל חזון איש' והיה מגיע לשעות ספורות ל'דערדען אין לערנען' בכולל. הוא דאג בכך 'מחייב' אישי, להיות שייך לכולל. וכן האברך הרב יהושע וייסברט זצ"ל, שלמרות שיצא לעבוד לפרנסתו והיה בעל משפחה עם ילדים, היה עוזב הכל ובא ללמוד, ומרן ראש הכולל זצוק"ל מאד התפעל מכך".

בשנים עברו למד בכולל גם הגאון רבי שאול קוסובסקי זצ"ל מח"ס 'דבר שאול', שהיה עו"ד במקצועו ובא לעשות את ה'שטייגען' בכולל, שם למד בקול רם ובכל הכוח. בימי מחלתו כששהה בחו"ל, כתב לו מכתב רעהו הגאון רבי יהודה שפירא זצוק"ל: 'צופה אני ומתגעגע לדבר שאול היקר, ניטל החשק מללכת לכולל כי גרם החר סיני, פסקו הקולות והברקים, דעכה השלחבת וכמה צמאה הנפש לפחות לכמה רגעים'. פעם נקרא ר' שאול מהכולל לדבר מצוה ומיד הביע את צערו על שצריך להפסיק מלימודו, והיה הולך וקורא בקול את המשנה באבות: 'אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך...'.

כשרצו בשנים מאוחרות יותר לשלב את שמו בבלאנק של כולל חזו"א כ"עו"ד הרב ש. קוסובסקי" סירב ואמר בצער: "אם הייתי אינסטלטור לפרנסתי גם היו כותבים כך?"...

[אחד הנוכחים בשיחה מזכיר: מרן הקהילות יעקב זצוק"ל בא יחד עם בנו 'ברלח'ט רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח שליט"א לנחם את אביו של רבי שאול קוסובסקי אחרי פטירתו ברמי ימיו, ואמר לו בזה"ל: 'שאלו שלי' (הלא הוא חתנו הגר"ש ברום זצוק"ל, שנפטר על פני חתנו) ושאלו שלך, למדו יחד בישיבה (חברון) ולמדו יחד בכולל (חזו"א). ועכשיו הם לומדים יחד בישיבה של מעלה...]

התעלות אישית ומותאמת

■ מהו סוד הדבר שלומדי הכולל אינם "נשחקים" במהלך השנים?

יש משהו ייחודי בכולל שנותנים לכל אחד לגדול ולהתפתח 'לפי טבעו'. כשאומרים לאברך: עליך להגיע להספק הזה ולשמע את שיעורי ראש הכולל וכדו', יש אברכים שקשה להם לגדול בכזו צורה. בחינוך הסלבדוקאי היו קוראים לזה 'מיטת סדום'... יש שכן צריכים את ה'מחייב' של הספק ועמידה על הראש. אבל יש שזה מפריע לצמיחתם והם יכולים לגדול כאן בכולל.

היה אברך מצוין בכולל שהגיע מכולל טוב אחר. אחרי תקופה אמר לי שמרגיש כמו ילד בת"ת שהקפיצו אותו מכיתה ד' לכיתה ו'... הוא חש שהגיע סוף סוף למקום שמתאים לו ותואם את יכולתו וכישוריו. אחד מתפתח יותר בלימוד עיוני ואחד בלימוד בקיאות, וכאן כל אחד

כחות השני שפתותיו דובבות

המתין. הוא נשאר על עמדו בשקט מוחלט כפוף וחיוור. אלא שלפתע הוא מתרומם שוב ומצביע עלי ואומר: "האם תהיה מוכן ליטול את העול על עצמך ולעשות זאת?"

הייתי בהלם. לא התכוננתי לכזו שאלה, מה עוד, שמעולם לא התעסקתי בתחום הזה של הכתיבה והעריכה וההוצאה לאור. הבטתי עליו וחייכתי נבוכ ביראת הכבוד. הוא התרומם שוב ואמר, "אתה מכיר את רבי ברוך שינקר, הוא הקליט את השיעורים שלי על הלכות טהרה תיקח ממנו את השיעורים ותשמע. אני חושב שיהיה לך מה לשמוע שם", אמר בענוה. ושוב חזר על הדברים בחיוך מצטנע, "לכאורה יהיה לך מה לשמוע שם".

"שמוא תסכים ללמוד אתי?"

קולו של בן שיחנו שליט"א משתק בכבי, והשיחה נקטעת בשעה שהוא מעלה נגד עיניו דמות רבו, גדול מכל אדם ועניו מכל בריה, ששבק לן חיי.

"והוא, בענותנותו הנוראה, לא מסיים בכך. הוא מתרומם שוב מכפיפותו, מצביע עלי, ואומר לי בהאי לישנא: "אתה יודע שאני חלש כעת וקשה לי ללמוד, האם אתה מסכים ללמוד איתי?"...

עודני נבוכ כולי, וקולו נשמע שוב: "תשמע את ההקלטות, וביום שני בשעה ארבע אחרי צהריים נלמד ביחד". וילך לדרכו.

ליכי דפק בעוצמה רבה, לא הייתי וותיק בתחום הכתיבה, גם לא הכרתי את מוין עד כדי כך מקרוב, כדי לדעת כיצד לבוא ומה להכין, ומה סדר הלימוד שלו עם חברותו. מאת ה' היתה זאת, ובנתי לעצמי צורת עריכה – זו המוכרת היום מספרי החוט שני – של סידור תמצית הענינים לפי סדר השו"ע.

אחרי שכתבתי את תמצית דברי הגמ' והשו"ע, סיכמתי את השאלות שנשארו בסוגיא – השאלות שהוא עצמו עמד עליהן בשיעוריו, לצד ליקוט של שאלות שרשמו עוד אברכים ששמעו שיעורים מפיו, ואת חידושי ותיורציו. במידה והדברים לא היו ברורים אצלי, הרי בלימוד שקבע עמי הייתי שוטף בפניו את השאלות, ומציג בפניו את הדברים: "נשאלה שאלה כזו, הרב ענה כך וכך, מה בדיוק הכוונה, ומה ההסבר בדברים?" הוא היה מבחיר, מתקן ומוסיף, כאשר כמובן הכל נעשה בתכלית התמצית.

• הרב א. חפץ •

■ אנו פותחים ומבקשים לשמוע על ראשיתה של יומת הוצאת "חוט שני", ומתי וכיצד נשזר החוט הדק, שנעשה עבה ומקיף כדמותו היום הזה.

לפני כ 22 שנה, מרן עבר התקף לב קשה והיה במצב של פיקוח נפש. אחרי תקופה קצרה התחזק. מרן אמר לי פעם בהאי לישנא על תקופה זו: "הייתי במצב מסוכן מאד, והציבור התפלל חזק, ובזכות זה אני חי, וזכיתי מאז לחבר את כל ספרי חוט שני".

■ מאי משמע "מאז"? מה אירע אז – בשלו החלה הוצאת ה"חוט שני"?

הסיפור כולו הוא מעין מופת מתחילתו ועד סופו. הנה כי כן, לא הכרתי את מרן באופן מיוחד, וגם הוא לא הכיר אותי יתר על המידה, ובוודאי לא בתחום של כתיבת חידושי תורה והלכה. למדתי לפני כן ב'כולל חזון איש', כמו רבים וטובים, ועשיתי לפניו מעט 'שימוש' בהלכה.

שבת אחת הייתי בכני ברק, כשעברה הרינה שר' ניסים התחזק מעט, וכבר יוצא מהבית ומגיע לבית הכנסת. אמרתי לעצמי איפוא, אלך לומר גוט שבת לרבי ניסים. בפתח בית הכנסת עמדו שני נכדים ששמרו על בריאותו, והצדירו כי לא יוכלו לגשת לרב.

שאלתי אם יהיה ניתן רק להתפלל מנחה, וכמובן שזה התאפשר. ואכן, הרב הגיע לבית כנסת חיוור וחלוש, אך עמד בשמונה עשרה וכן בכל התפילה, והיה מאד כפוף.

עד היום אינני יודע מדוע, אבל אחרי התפילה הוא עשה צעד, הגביה מעט את עיניו, והצביע עלי. לא הבחנתי בכך, אבל ניגשו אלי ואמרו כי הרב מצביע עלי... נגשתי אליו בחדרת קודש. בראש מדרם מעט הוא החל מתעניין בחביבות, היכן אני גר כיום, מה משלח ידם של בני הבית, היכן הילדים לומדים וכו', כשהוא מגלה ענין וחביבות רבה בי ובמצבי. הענין כולו היה חריג. עניתי על שאלותיו כשכולי אפוף התרגשות ופליאה רבה. כשסיים כופף שוב את ראשו בחולשה.

או אז אודתי אומץ בשל הקירבה שהפנין כלפי, והעזתי ושאלתי אותו: "מדוע שהרב לא יוציא את השיעורים הרבים בהלכה שמסר כל השנים?" כל אחד מתאר לעצמו, שבגילו המופלג, הוא כבר שמע את השאלה הזו יותר מפעם אחת... הנכדים עמדו מסביב וכל הקהל

הגדרה, אך הוא, כדרכו, קימץ במילים. מילה בסלע שתיקוּתא בתרי. עד כי פעמים ונצרך הייתי ממש 'להתחנן' בפניו – "הרב, הרי צריכים לכתוב, וממילא חובה לכאורה להאריך במילים נוספות". והוא היה מחייך לעומתי: "אני חושב שאפשר לקצר, ויבינו גם כך..."

"ואכן, זכיתי פעמים רבות שהוא הואיל לבאר יותר את הדברים, ולהוסיף על הנאמר בשיעורים, וקושטא קאמינא, כי כל מילה שיצאה מפיו שווה היתה מליונים ממש. פעמים היו שהיה אומר מילה או שתיים, ואני הוצרתי לבאר ולהרחיב את הדברים יותר, והייתי מציג בפניו את הדברים המורחבים, וזוכה להסכמתו או לתיקונו, או אז הייתי גם זוכה לתוספת מילים וביאור".

"כאן מדברים קרליץ"

■ הוא גילה את דעתו על הספר ועל תבניתו? הביע קורת רוח?

הוא אמר לי פעם שזה טוב מאד הסגנון הנוכחי של 'חוט שני'. בענותנותו התפלא: "וכי יש לכתוב שאלות ותשובות? וכי יש כאן מישור בר הכי לשאול אותו, שידע ומטיב לענות תשובות?!" ולכן הוטב בעיניו מאד הסגנון של הכתיבה הזו. "תכתוב כמו שאנחנו לומדים" התבטא, [ושוכ פורץ בן שיחנו בככי. "אנחנו לומדים" התבטא כנגדו מי ששלט בכל חלקי השולחן ערוך ללא מצרים, כאילו בשני תלמידים שווים עסקין היושבים ולומדים חברותא בצוותא]. "אל תערוך שו"ת. אנחנו לומדים, ומי שלומד כותב מה שיוצא לו ממסקנת הסוגיא".

■ כמי שזכה ללמוד עמו זמנים טובא, כיצד תגדירו אל נכון את דרך לימודו?

לימוד של אמת. האמת של מרן הייתה כל כך נוראה, שאינה ניתנת לתיאור!

עם מידת האמת שבו, למד את הסוגיא ונגע חזק מאד בשורשיה. ניכר היה אצלו מתי הגיע בסייעתא דשמיא להבין את לב הדברים, ורצה שרק סביב זה יכתבו הדברים, סביב מה שיוצא לנו אחרי שנגענו בנשמת הסוגיא, ואת ההתפתחויות שנבעו מכוח זה בסברא ולהלכה למעשה.

בעוד היגון עוטף את הלילה, לקראת עלות השחר שאחר ליל הסתלקות מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל, מנהל הרב א. חפץ שיחה עם הגאון רבי חיים אריה הוכמן שליט"א, מי שערך והתקין את סדרת ספרי פסקיו והלכותיו של מרן – "חוט שני" שהגביהו ורוממו את עולם ההלכה והמעשה בעוד קומת נצח • שיחה רויית געגועים ופרצי נטפי דמע עם ספרא דרב, שהיה נותן כל הון דעלמא בעד עוד רגע של עיון ומשא ומתן של הלכה בהיכל רבו הגדול, שנסתלק בשם טוב • גברא וקמיעא

"ניכר היה בו" שב הגר"א הוכמן לימי קדם, "שהוא שמח על בירור הדברים, ומבקש לשמוע עוד שאלות הנוגעות לעומק הענין. מצידו" הוא 'מתודה', "ניסיתי תמיד 'להוציא' מפיו עוד תיבה, עוד משפט או

במעמד הוצאת הספר לאור. לשמאל מרן זצוק"ל נראה יבדלחט"א הגר"א הוכמן שליט"א. לימינו נראה יבדלחט"א הגר"א סילמן שליט"א

הסוף עם האמת שלו ועם הישרות שלו, ובכך הגיע לישוב הרעת גדול מאוד.

ישוב הרעת, היה אכן מוטיב מרכזי בחייו של בעל 'חוט שני'. "פעם אחת נשאל מרן על ידי הג"ר משה קפלן שליט"א מה קיבלנו ממרן החזון איש. השיב לו רבנו בהתרגשות גדולה: "לא להיות מבוהל!" וכלשונו - 'נישט וערן צו טומלעט'. דהיינו לא להתבלבל, ובכל מצב בחיים להישאר שלי ונתון, לרעת לעשות מה שברגע זה רצון ה' שאעשה, בישוב הרעת, במחנות, ולא לעשות מתוך התלהבות אלא לשקול ולפסוק מה עלי לעשות כעת, וכלשונו 'מען דארף פאסקינען' , ואחרי שמחליטים שצריך לעשות - אז יש לעשות עם הרגש וההתלהבות. אך כאשר יש חוסר ישוב הרעת וכל שכן פזיזות וכעס, הרי הם מאבדים את הלב של האדם, שאינו יכול לחשוב נכון ולהגיע למסקנות ראויות".

והוא שב לעסוק בדרכו הלימודית הבחירה והסלולה: "שמעתי שכבר מאז מקדם, עם עוצם ההתמדה שלו וישרותו התחבב מיד על גדולי ישראל. מרן הרב מפוניבז' ביקש ממנו לומר שיעורים על מסכת שביעית לפני הציבור שבירחי כלה, וסיפר פעם, שכמה שנים קודם לכן כבר הייתה לו קביעות לימוד במסכת שביעית עם מרן הסטייפלר זצוק"ל.

כאמור, הלימוד שלו היה בבחירות עצומה. הוא ידע למקד את עצם הסוגיה בלי להסתבך ולהאריך בדברים שאינם מעיקר הסוגיא, בכך זכה שמשנתו היתה סדורה, והאיר לכל ישראל.

ומרגלא בפומיה: כי הבחירות והאמת בסוגיא נרכשת, אך ורק כאשר יש קודם ללימוד יראת שמים, ורצון לדעת את האמת.

וכשזכה וגילה נפלאות, כמה שש ושמה על כל מציאה בתורה, כשהיא נקודה אמיתית. והיה קורא בחדרה גלויה: 'הרי זו תורת אמת!'

■ זכורה לכם דוגמא משמחה שכזו?

הדוגמא הכי טובה היא מיניה וביה. מרן זצוק"ל הכריע להלכה למעשה שאפשר לברך "שהחינו" על הוצאת כרך נוסף מ"חוט שני", ואפילו שיש בכך פלוגתא (וסב"ל), במקרה זה סבר הוא כי היות ובספר יש חידושים של אמת, והוצאת תורה אמיתית זו השמחה האמיתית הגדולה, ומעתה כל שכן - אם אדם מכרך שהחינו על איזה כלי חדש, כל שכן על תורה חדשה אמיתית!

והוא גם נזכר בשלבים אחרי הלימוד: "היו פעמים שצלצל אלי הביתה לירושלים, ומורה לי ואמר "מה שדיברנו - תמוחק", או "תוסיף כמה מילים".

■ מרן בעצמו התקשר?

הרבנית הצדקנית ע"ה הייתה מתקשרת ואומרת: "כאן מדברים קרליץ מבני ברק", ואז מוסיפה "הרב רוצה לדבר עם הרב".... מרן היה ניגש לטלפון, ואני כותב ככל היוצא מפיו בחרדה. וכשסיים לומר את דבריו, לא הוסיף מילה מיותרת.

נדמה כי הלימוד במחיצתו היה מתוק ועילאי...

המתקנות שלו... איך אפשר להסביר.... הוא היה גאון אמיתי, אך ללא עטיפה. היה ממש כפי שבראו אלוקים, ללא רצון כל שהוא להראות משהו או משהו חיצוני. טבעי ממש כמו שנברא! טהור כתינוק בן יומא. ולכן היה כל כך נעים וחביב לשבת במחיצתו. הלימוד גופא היה הנאה שאין לשער ואין לתאר.

והוא פורץ בבכי שוב, בכי של געגוע לחיבור לטהור.

הגר"א הוכמן פורש בפנינו עובדה, אחת מני אלף:

"מעשה ביהודי שיצא חייב ברין בבית דינו של מרן, והוא כעס ורטן, ופנה לביתו של מרן, וצעק עליו צעקות גדולות. מרן שתק ולא השיב לו מאומה, עד שהלה יצא והלך לו. באותו הזמן היה ת"ח חשוב שהמתין בחדר ההמתנה בבית, ושמע מבחוץ את כל המהומה ואת שתירתו של מרן. אותו ת"ח נכנס אחר כך, ואמר למרן: היתכן שהרב שומע כאלו בזיונות, כזה בזיון תלמיד חכם, בזיון בית הדין, והרב שותק?

השיבו לו מרן: אם הייתי מעריך את עצמי כמו שהציבור מעריך אותי, אז זה היה באמת פוגע בי, שהנה הלה צועק ומבייש אותי. אבל אני משתדל להעריך את עצמי כפי מה שנראה לי שהקב"ה מעריך אותי לפי מעשי, אם כן מה זה משנה אם פלוגי זה או זה מעריך אותי כך או חושב עלי אחרת!

אמונה וישוב הרעת

"אצל רבנו" הוא ממשיך וטווה קוים לדמותו של הרב הגדול, "היסוד של הכל היה אמונה וקשר תמידי עם ה'. הוא חי כך תמיד. מתוך תחושה שלא אני המחליט אלא הקב"ה הוא המנווט. הוא חי עד

והוא נזכר בהתרגשות במעמד בו נדרש הוא עצמו לברך "שהחיינו":
 "ביום שיש ערב שבת הגדול, ו' ניסן תשס"ח, יצא הספר 'חוט
 שני' על הלכות יום טוב וחול המועד לאור עולם. התכנסו בחדרו
 כמה תלמידי חכמים ויושבי על מדין לשתות "לחיים" לרגל שמחה זו.
 לפתע פנה מרן אלי בנוכחות כולם ואמר לי "תברך שהחיינו על הספר
 שיצא כעת לאור, ותוציא אותי ידי חובה". אמרתי לו כי אלו חידושי
 שלו, ולו יאתה הכרכה, אך הוא סבר שהיות ובלעדי לא היה יוצא -
 לכן שאני אברך ויוציא אותו. וכך הוי, הוא הגיש לי כוס יין "לחיים"
 לברך על זה בורא פרי הגפן, ולאחר מכן אמר לי שוב, "תברך שהחיינו
 ותוציא אותי ידי חובה".

[אגב נזכר הוא, כי בעת שקנו מקרר לביתו של מרן, אמר הוא
 לרבנית שתברך שהחיינו, ולא ברכת 'הטוב והמטיב' - יען כי אין לו
 שמחה בכך...]

יצוב נכון וקיים

כפי שנוכחנו לדעת ולשמע, זכה הגר"א הוכמן שליט"א להיות
 קרוב מאד אצל מרן זצוק"ל, ולבקר תדיר בהיכלו. אנו מנצלים זאת
 לבקש ולשמע עוד טובות וזכרונות מביתו ובית תלמודו של רבי נסים:
 "ככלל" הוא מגדיר, "התורה הייתה אצלו דבר חי ואמת ויצוב ונכון
 וקיים. אני נזכר שספרו שנכנס אליו יהודי עם תינוק בידו, ואמר: באתי
 לומר לרב יישר כח... וכך סיפר: כבחור, הציעו לי אשה שהיא גיורת,
 והרופאים אמרו לה שאינה יכולה ללדת ילדים בדרך הטבע. שאלתי
 את הרב אם אפשר להנשא לה, ואמר לי הרב: אפשר להתחתן עימה,
 כיון שקבעו חז"ל שגור שנתגייר כקטן
 שגולד רמי, והרי היא בריה חרשה! ואכן
 - סיים האיש - נישאנו, והנה בננו
 שגולד לנו במזל טוב..."

והוא נזכר כי עיקרון זה שימש אותו
 ליסוד מוסרי ומעורר: "ישנה אחת בראש
 השנה אמר מרן זצוק"ל כדלהלן: כשכא
 גר לבית הדין להתגייר, לאחר שמתברר
 לבית הדין כי כוונתו באמת להיות יהודי,
 ולקבל על עצמו תורה ומצוות, והבית
 דין מקבלו ומגייירו - הרי הוא כמו אדם
 חדש וכמו שנאמר בגמרא 'גר שנתגייר
 הרי הוא כקטן שגולד', והרי יש כאן
 אדם יהודי שלא חטא! וכאשר יש כזה
 אדם, הנה בעת שדנים את כלל ישראל
 בראש השנה, אם העולם הוא מחצה

על מחצה, הרי הגר מטה את הכף לזכות, וזה מפני עצם מציאותו של
 אדם כזה בעולם שאין לו עבירות, וכך גם כמובן בכל שאר ימות השנה
 כאשר מגיירים, יש כאן כעת אדם שלא חטא. [ומה שדוחים את הגויים
 מלהתגייר, הוא כדי לבחון את כוונתם, אם באמת באים לקבל על עצמם
 תורה ומצוות. אבל אחרי שמתברר שכוונתו לטובה ומקבלין אותו, הרי
 הוא כלא חטא מעולם] וזה הוא עצמו זכות לעם ישראל!

[הוא הוסיף אז וחיידר, שמסתבר, שגר שמתגייר אינו צריך לחזור
 בתשובה על ה' מצוות (של בני נח) שעבר עליהם בהיותו גוי, שהרי
 הוא כקטן שגולד, והרי הוא אדם אחר].

למען יכספו הלבבות

■ חשו כצילו שמחה, או חרדה ויראה של הוראה והכרעה?

החיים שלו התנהלו בשלוה, ביישוב הדעת, ובשמחה. באופן כללי
 הוא ראה תמיד את השמחה כאבן יסוד להצלחה בתורה, ובכלל
 להצלחה בחיים, כמובן, כאשר השמחה נובעת מתוך אמונה בה'
 ובטחון, שאם לא כן האדם הרי לא יכול להיות כשמחה.

הוא אמר לנו פעם שלכן התורה החמירה בקללות נוראות בגלל
 "תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה". למרות שקיום המצוות בשמחה

וראי לא מעכב בקיום המצוה, בכל זאת מצוה שלא בשמחה זה ההיפך
 הגמור של "תנה בני לבך לי", וזה קיום של 'מצוות אנשים מלומדה',
 ו'ליבו רחוק ממני', ועל כך באים עונשים הגדולים של הקללות מה שאין
 בכל העבירות שבתורה!

כמה פעמים קרא לפני התלמידים בכולל חזון איש את דברי ה'שערי
 תשובה' (שער ג', קנ"ו) שכתב "... ועל כן נתחייבנו ללמוד בני יהודה
 התועלות הנמצאות בעסק התורה ... למען יכספו הלבבות לתורה, ואשר
 אין כח בהם ללמוד, ידעו הדר כבוד עסק התורה, ויזכרו בידיעתו, ולא
 תאבד נפשם מן העולם הבא", עכ"ל.

ובעת שמרן למד קטע זה ברכים, ובפרט כאשר הגיע לתיבות "למען
 יכספו הלבבות לתורה וכו' וידעו כבוד התורה" כל גופו היה רוטט
 וכמה פעמים ראיתי דמעות על לחייו מהתרגשות, היה זה מעמד נורא
 ונרגש, כדי שנוכח מעט להבין את חשיבות יקר לימוד התורה כאשר
 התורה נלמדת מתוך השתוקקות וצימאון - שיכספו הלבבות לתורה!

הגר"א הוכמן שליט"א ממושיך מענין לענין, ודולה זכרונות נוספים
 מבאר זכרונותיו:

"פעם ייעץ לפלוני, ואמר לו כך: פעמים רבות כאשר אדם נגיש
 ללמוד באים כנגדו כל מיני הפרעות שונות, שחלקם אפילו בלבוש
 מצות גדולות, שמנסים להפריע לו מלגדול בתורה, בטענה שהם מצות
 שדוחות תלמוד תורה. אבל כאשר מחזק האדם בליבו את ההרגשה של
 חביבות התורה, והוא רוצה באמת ללמוד, זה כבר יביא לו את החכמה
 לזכות להכריע נכון ובשכל ישר שלא להתפתות אחרי כל מיני הפרעות
 שמפריעות לו לגדול בתורה.

ואמר פעם, כי בכך היה נראה לו
 לבאר גמרא במסכת פסחים (דף ס"ח ב):
 'רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה
 תלמודיה ותלי וקאי בעיבדא דדשא,
 ואמר חראי נפשיא חראי נפשיא, לך
 קראי לך תנאי, (שמחי נפשי, בשבילך
 ולצורךך שניתי וקירתי, רש"י). איני, והא
 אמר ר' אלעזר אלמלא תורה לא נתקיימו
 שמים וארץ, שנאמר 'אם לא בריתי יומם
 ולילה חקות שמים וארץ לא שמת' (וכי
 אין הנאה בתלמוד תורה אלא ללומדיה
 לבדם, רש"י). מעיקרא כי עבד איניש
 אדעתא דנפשיה קא עבד.

פלא והפלא. הרי יש להבין, כיון
 שהאמת היא שלמוד תורה מועיל לכל
 העולם, אם כן מדוע צריך היה רב ששת לחשוב בתחילה שלמוד
 לצורך עצמו, ומה הענין בזה?!

רק שמבואר כאן - אמר מרן - שרב ששת חיזק את עצמו בהרגשה
 של חביבות המצוות, שאפילו שהגיע לדרגה כזאת שסיים את כל
 הש"ס בחודש אחד, בכל זאת, היה צריך לחזק את עצמו כל פעם
 מחדש בהרגשה שהתורה היא התועלת האישית שלו "לך קראי לך
 תנאי". ומכאן שהדרך להצליח לגדול בתורה היא להתחזק בהרגשה
 של חביבות התורה והמצוות ולהרגיש שזאת התועלת האישית שלי!

עם מרן החזון איש

■ עוד רבות יסופר על הקשר האמיץ שהיה לו עם דודו מרן החזון
 אצוק"ל, אולי נשמע מפיכם מעט.

הרב הגאון רבי משה קפלן שליט"א שהכיר היטב את מרן, אמר כי
 יבלחט"א מרן שר התורה רשכבה"ג רבי חיים קניבסקי שליט"א אמר
 לו, שיש לרבי נסים קרליץ קבלות חזקות ממרן החזון איש, וכל דרכי
 ההוראה, בצורת לימוד הסוגיא והראשונים הוא ממרן החזון איש. וכן
 הקבלה במראות טהורות הוא ממרן החזון"א. וכן כל ההתייחסות לא
 להרכות לעיין בספרי השו"ת"ם האחרונים, הוא קבלה ממרן החזון"א.

מרן הסטייפלר צוק"ל מגיע למסור שיעור בכולל חזון איש, מלווה בידי הרב ד"ר משה רטשילד צ"ל. בראש התמונה נראה מרן הגר"נ צוק"ל

לא ינצל הרי הוא יאכר את זה. וזה נוגע להרכבה עניינים בחיי האדם. ואז לפתע אמר מרן, את ההנהגה הזו רואים אצל גדולי ישראל שזכו "לאכול מפריה" על ידי שנצרו את תאנתה של תורה. והוסיף: ראיתי זאת אצל מרן ה'חזון איש', שפעם לווייתי אותו כשהלך מכיתו לביתנו - כדי לבקר את האמא שלו. והוא היה חלש, והלכנו לאט לאט עד שהגענו, ואז אמר לי כך "תראה, אם לא היינו מתחילים ללכת לא היינו מגיעים, אבל כשהולכים אז אפילו שהולכים לאט לאט בסוף מגיעים...". וחשבתי שהוא התכוון להעיר לי על הענין, אבל אחר כך ראיתי שכך היתה הנהגתו בחייו. היה זה לאחר שעבר התקפת לב, והיה צריך להיות במנוחה מוחלטת, ואז היה מקובל אצל הרופאים לאסור אפילו לדבר, מפני שבמצב זה הדיבור מכביד על הלב. ואז הוא שתק, ואח"כ שהרגיש יותר טוב התחיל לומר כמה מילים בודדות, והיה לי קביעות כמה שעות ביום להיות שם, וביקש ממני להוציא את המחברת, ומפני חולשתו הוא לא היה יכול אף לכתוב, ואמר לי לכתוב, ואמר לי באותו יום שלש תיבות ממה שנתחדש לו בחלכות לישב בשבת. ולמחרת הוסיף באותה סוגיא עוד שלש תיבות, עד שנתחזק יותר והוסיף למחרת עוד תיבה ושני תיבות, כך שבמשך שבועיים כתבתי כל יום תיבות בודדות ולבסוף הושלם קטע שלם מפיו ממה שנתחדש לו, ואח"כ הרפאים בספר חזון איש - הלכות שבת (סימן נ"ח ס"ק ט', ד"ה סימן שכ"א).

מה אנו רואים ולמד? שעל אף חולשתו המופלגת הוא למד ואף חידש. ועוד רואים אנו, שלא אמר הרי אני כעת חלש והרי אני יכול לדבר רק איזה תיבות בודדות, נדחה את כל החידושים לאחר זמן שאתחזק יותר ואכתוב את הכל בפעם אחת, כי אם כעת יש את האפשרות וההזדמנות ללמוד ולחדש ולכתוב גם משהו מועט, יש לדעת ולנצל כי זו ההזדמנות שנותנים לו עכשיו מן השמים ויש לו "לנצור תאנה" כדי לזכות לכתרה של תורה ו"לאכול מפריה".

וכפי שפתחנו בדברים, גם מרן הגאון רבי ניסים צוק"ל אחרי שנחלה בהתקפת לב, ונחלש, שוב אור אומץ וכוה, ומצא זמן, ועוד זמן ועוד - עד שזכה ויצא לאור כרכי 'חוט שני'.

ויהי אורי!

והוסיף מרן הגר"ח ואמר, כי אכיו מרן הסטייפלר אמר לו, בקשר לשאלות שהתעוררו בבית הכנסת לדרמן ש"הרב שלנו הוא רבי נסים קרליץ", וכלשונו "אונזערער רב איז ר' נסים קרליץ".

פעם אמר מרן הגאון רבי ניסים צוק"ל פשט בפסוק במשלי על פי הגר"א, ואז הוסיף סיפור שהיה איתו עם מרן החזון איש. וכך אמר:

"כתוב במשלי "נוצר תאנה יאכל פריה". וחז"ל במסכת עירובין אמרו "למה נמשלו דברי תורה כתאנה, מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם". והנה רש"י פירש: "תאנים, שאינן מתבשלין בבת אחת אלא היום מעט ולמחר מעט וכל שעה ראוי לאכול מהן".

והגר"א מציין בתוך אריכות דבריו שם שטבע בישול התאנים הוא, שאינם מתבשלים בבת אחת, אלא היום מעט ולמחר מעט, ומוטל על מגדל התאנים לשמור את זמן בישול התאנה כדי לאכול את פריה, שאם יקדים לתלוש אותה הרי איננה בשלה כל כך, ואם יאחר לתולשה היא כבר מרקבת, והוא צריך לשמור מתי זמן הבישול של כל תאנה כדי למצוא בהן טעם, ואם משמרה ונוצרה אז "יאכל פריה".

וכך הוא לענין תכלית האדם בעולמו - שהיא תורה ומעשים טובים, שהרי האדם מוקף בהרבה טרדות והרבה צרכים, פעם נצרך לזה ופעם נצרך לדבר אחר, ומהו הדרך ילך בה? על כך אמר "נוצר תאנה" שכשם שתאנה צריך לנוצרה ולשמרה ולתפוס את הזמן שבו התבשלה התאנה ואם לא ישמרה יאכר את התאנה, כמו כן בתורה, שאדם צריך לנצור ולשמור כל הזדמנות שיש לו ללמוד תורה כדי לזכות לתורה, שאם לא ינצור וישמר את רגעי ההזדמנויות שיש לו, יאכר את ההזדמנות ואיך יאכל את פריה.

ומזה למד ולימד, כי אם יש לאדם טרדה ואין לו פנאי ללמוד הרבה, אלא רק כמה רגעים, שלא יחשוב הרי אני טרוד, ולא ינצל את הרגעים הללו, אלא עליו לשמר ולנצור כל זמן שאפשר לו ללמוד גם אם הוא זמן מועט, שאם לא ינצל אותם רגעים הרי יאכרם ולא יזכה לאכול מפריה של תורה. וכן אם יש לו האפשרות לשמוע מרבו איזה דבר תורה או דבר חכמה, הוא צריך לנצור ולשמור את ההזדמנות הזו, שאם

במושב בית דין עם הדיינים הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל, ויבלחט"א הגר"י ברגר שליט"א

.... המשך מעמוד 13 "ומאז קוראים לי רבי ניסים"

ולרוב העם, ובא בעל חובו להשביעו... ורוצה לצערו בשבועה זו להצר לו... אסור לדיין להשביעו שבועה זו... ולא עוד אלא ראוי לדיין לגעור בתובע ולטורדו!

על מקרה נוסף בו יצא הוא מגדרו – ואף ראה לנכון להכות ממש במחאה על כבודה של תורה, שמענו מפי הגר"מ קפלן שליט"א:

מעשה שהיה בכמה נערים פוחזים, שבעקבות ענין ציבורי מסוים החליטו ברוב חוצפתם ועזותם להטריד ולצער את מרן הסטייפלר זצוק"ל. כידוע, מרן הסטייפלר נזהר ביותר מצורות של צלב – משום עבודה זרה, ואפילו אם צורת צלב היתה בסדרגים של חלונות או בכגרים וכדומה נזהר והתרחק. וכאמור, כמעשה של אותם נערים, בא אחד מן הנערים הללו, והוא כבן 15, והניח על השולחן לפני מרן הסטייפלר צורת צלב שהכעיסה אותו מאוד. בתו של מרן הסטייפלר באה אלי (לרבי משה קפלן) וביקשה שנעזור לה בענין – שלא יטרידו את אביה הגדול.

סיפרתי זאת למרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל והוא שלח שליח לאביו של הנער שישלח אליו את בנו הנ"ל. הנער הגיע, ואז רבי ניסים צעק וזעק עליו ונתן לו מכות נמרצות באומרו: "אסור לצער תלמיד חכם, אסור לבזות תלמיד חכם", ואף הפילו להצפה, ושוב צעק עליו "אסור לבזות תלמידי חכמים", והוסיף לומר לו בקול בכי: "כל מה שתקבל, זה לא מספיק!"

והעיד הגר"מ קפלן: כאשר ראיתי את המעמד הנרגש הזה, שאדם זקן וחלש מתאמץ וכמעט התעלה ממאמץ להכות את הנער, נגשתי לסייע לו, והוא אמר לי בכאב ודמעות "אינני זקוק לעזרה, אני כבר אמצא עצה וכוה בעצמי לעשות את מה שצריך".

ומדי עסקינן במידות טובות, הנה עוד אשר שמענו מפי הרה"ג ר"א ברנשטיין – בדבר מידות טובות להרע:

שאל נשאל מרן הגר"ג זצוק"ל, כי הנה עינינו רואות אנשים הרחוקים משמירת תורה ומצוות, וחוטאים בכל עניני אדם למקום רח"ל, ומאריך – מידותיהם מתוקנות הפלא ופלא, ויחסיהם חגונים בין אדם לחברו. והרבר אומר דרשני.

וענה מרן הגאון רבי ניסים והשיב, כי אף זה מעצת היצר ותחבולותיו, להניח להם לתקן מידותיהם – כי היכי שיבואו אנשים לירבק בהם ובשכמותם, וללמוד מדרכיהם המכוערים! כינה זאת!

מילי דאורייתא אין הוא חייב להעיד, כי אם יעיר להם הוא רק יהפוך אותם משוגגים למזידים, לכן תפקידו רק לחזק את הקיים ולעודד בחכמה ולהוות להם דוגמא וכו', וגם להשיב למי שבא לשאול אותו שאלות בהלכה ובהנהגה. וכאשר סיפר כן לרבי ניסים, הוא אמר לו כי אכן גם לו מרן הסטייפלר אמר על זה הדרך, וכנ"ל.

המשיך רבי ניסים וסיפר לר' דוד מיודענו: "כמובן, שאחרי הכרעתו של מרן הסטייפלר שאין לי חובה להעיד, קיבלתי על עצמי את הרבנות.

והנה, בשבוע הראשון בעת קריאת התורה, הגבאי החליט לערוך כעין טקס מיוחד, והכריז בקול רם ובניגון מיוחד "עמוד מורנו ורבנו רבי ניסים בן מורנו רבי נחום מאיר"... באופן טבעי מיד ביקשתי להגיב שלא קוראים לי כך, (וכי אם יקראו לך בתורה – ר' יצחק ולא ר' דוד, וכי לא תתקן אותם!?) אבל מיד נסוגתי: הרי אני לא מתעתד להגיב על דברים גדולים, על טעויות או עוולות כבודת שחלילה ייראו לנגד עיני, ואם כן גם כעת בשניה זו – על הטעות הראשונה הזו, אני לא מגיב!

"ומאז ועד היום, קוראים לי כולם ר' ניסים"...

גערה ומכה

ומתלמידו ורושם דברי תורותיו ומוסריו, הרה"ג ר' אברהם ברנשטיין שליט"א, שמענו כזאת:

אם כי היה רבי ניסים סמל הענוה והצנע לכת, אירע פעם והרים קול זעקה גדולה ומרה. היה זה בעת שישבו לפניו מלווה ולווה, שהגיעו להסדיר את החוב שחייב ראובן לשמעון, בהסדר תשלומים מקובל על שני הצדדים.

תוך כדי המשא ומתן, החל המלוה טוען כי אינו מחוייב להתפשר כלל, והוסיף ורטן כי נמצא שמחמת קיום מצוות הלואה נמצא מפסיד את ממונו היקר, ומתוך כעסו איים לדחוק את הלווה באופן קשה.

כאן לא עצר מרן הגאב"ד ברוחו, והחל מרעים עליו בקול רם ועז: "איסור אתה עובר! לאו ד'לא יגוש' בידך, חל לך!" והיה לפלא כיצד יצא מגדרו ושלוות רוחו, להגן על הלווה מפני דוחקו, ועל המלוה מפני חשש איסור.

אלא שכבר שמע בנו הגדול, יברלח"ט הגאון רבי א"ש שליט"א את דבר המעשה, ונענה ואמר:

"לא כי. לא אבא מארי זעק עליו, כי אם השלחן ערוך גופא זעק והתרה בו! ופירש שיחתו, כי כך פסק להלכה השו"ע (הו"מ סי' צט, ד): 'מי שהוחזק שהוא עני וכשר והולך בתום והרבר גלוי וידוע לדיין

כי לא תשכח מפי זרעו

כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם" עם הסתלקות מרן פוסק הדור הגר"נ קרליץ זצוק"ל, ובמלאות עשרים שנה לפטירת בן דודו הגאון הגדול רבי שלמה שמשון זצוק"ל, סוקר מוסף שבת קדש את שלשת דורות יוצאי חלציו של "הרב דקוסובה", שזכה ומלכים ממנו יצאו – מאן מלכי רבנן • דור לדור יביע •

אבי המשפחה, רבי שמריהו יוסף קרליץ

• הרב א. הכהן •

"הרבה בתים בישראל ראיתי" - אמר מרן החפץ חיים זצוק"ל לתלמידו מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד, "אבל בית כביתו של הרב מקוסובה לא ראיתי מימיו!"

לעת הזאת, תוך ימי בכי ומספד מרן הגאון הגדול קרליץ זצוק"ל, ולעת מלאות עשרים שנה להתסקות בן דודו - הגאון הגדול רבי שלמה שמשון קרליץ זצוק"ל, נפנה זרקור קצר לבית הגדול ממנו הסתעפה שושלת עצומה וכבירה זו, הלא הוא בית הרב דקוסובה - הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצוק"ל, אבי מרן החזו"א, וחמיו של הגר"מ ציבולניק - קרליץ זצוק"ל, אבי מרן הגר"נ; ואבי הגאון רבי מאיר קרליץ זצוק"ל, אביו של הגר"ש זצוק"ל.

לא נוכל כמובן להקיף את כל יוצאי ירכו, כי רבים וטובים הם, אלוף תורה ויודעיה, מורי הוראה ומרביצי תורה, ולא נזכיר אלא את שמות הצדיקים לברכה. בשל קוצר היריעה והזמן, נגענו רק בכני הדור השני והשלישי לרבי שמר"ל זצוק"ל, אשר נסתלקו ברכות השנים לבית עולמם.

בית אב

הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצוק"ל

מרן החזו"א זצוק"ל התבטא פעם על אביו הגדול רבי שמריהו יוסף: 'דער טאטע איז גיוועזן א לעבדיגע גמרא'. עוד אמר פעם לאחיינו רבי שמריהו גריינמן זצוק"ל, שתוקף עצמותו של אביו לא היה רק בנגלה אלא גם בנסתר. ובלשון הזה אמר: 'מקוסובה הייתה ידיעה חזקה בקבלה'.

שימש כרבה של קוסובה, ואף הוציא ביאור קצר למסכת חולין בשם 'בית תלמוד' בן מ"ב דפים בלבד. גדולי התורה באותה עת התפעלו מאד מחידושיו. כששמע מחותנו, גאון ישראל בעל 'חשק שלמה' זצוק"ל את הסברו, רץ בשמחה אל חתנו - ובן הגר"ש - הגאון הגדול רבי מאיר קרליץ זצוק"ל ואמר לו בהתפעלות גדולה: 'אייער טאטע קען דאך גוט לערנען!!! אבער ער קען דאך זייער גוט לערנען!!!' - אביך יודע טוב ללמוד... אבל הוא יודע מאד טוב ללמוד...

פעם נודמנו ברכבת, רבי שמריהו יוסף ומרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל לקרון יחד, ושוחחו ביניהם ברברי תורה. לאחר מספר ימים נקלעו שוב לפונדק אחר. היה זה כשכל אחד מהם סיים את ענייניו בעיר וחזר לביתו באותה הרכבת, וכמובן שגם כפעם זו נשאו ונתנו ביניהם בדבר הלכה. לימים סח מרן הגר"ח למקורביו בהתפעלות אודות הגר"ש, באומרו: 'רק בשנית עמדתי על מדת גדלו. סי איז ראשונידיק!'

זכו הם, רבי שמריהו יוסף זצוק"ל והרבנית ראשה לאה ע"ה להקים בית למופת, בנין וחתנין רבנן, מאורי ישראל ורועי האומה.

דור שני

בני וחתני רבי שמריהו יוסף זצוק"ל

רבי מאיר קרליץ זצוק"ל.

חתנו של בעל 'חשק שלמה' זצוק"ל. רבי מאיר היה ענק רוח ומעש בעל מעוף כביר, אולם כנאוותו בתורה כך גאוותו בצניעותו וכפשטותו. אף שנחבא אל הכלים, מכל מקום יצאו מוניטין שלו בכל העולם היהודי כחכימא דיהודאי, ממידתו לשקול כל מלה בודדת

רבי זלמן רוטברג

רבי חיים שאול גריינמן

רבי יצחק קרליץ

רבי מאיר קרליץ

רבי שמואל גריינמן זצוק"ל.

איש אמונם של קברניטי היהדות החרדית, מרנן החפץ חיים, רבי חיים עזר, והחזון איש – גיסו. איש חמדות זה שקיבל בתוכו שפע של מעלות וסגולות אישיות שימש בתור נושא כליו של כל אחד מאירי התורה הללו במשך עשרות בשנים, בו בזמן שגם הוא עצמו היה מפורסם כגאון עצום ובקי בחדרי תורה.

באמת אמרו, כי גדול בתורה מצוין ביראה ומוכתר בכל מדה נכונה – אך גולת סגולתו היא הקרבתו האישית לטובת כלל ישראל בהיותו אחד העסקנים והשתדלנים הנמרצים ביותר של יהדות התורה.

רבי נחום מאיר ציבולניק – קרליץ זצוק"ל.

גיסו, מרן החזון איש זצוק"ל, שהחשיבו מאד – התבטא עליו 'ענותן כהלל'. לשם קבלת נתינות פולגית, אימץ את שם משפחת חמיו – קרליץ, וככה נקראו הוא ובניו אחריו. בליטא, כיהן כרבה של מיישגולא, ובשנת תרצ"ו עלה לארץ הקודש ומיד התיישב לגור בבני ברק. כשהוקם בית הכנסת "הליגמן" במרכזו של רחוב רבי עקיבא הוא התבקש לכהן בו כרב.

בהזדמנות התבטא מרן הגר"נ על אביו, ואמר: "הדבר העיקרי שצריך ללמוד ממנו הוא להתרחק מגאווה עד הסוף". והוסיף: בדרך כלל אנשים מסתפקים כמה שאומרים עליהם שהם טובים, הוא לא הסתפק בכך אלא עשה מה שבאמת הקב"ה רצה ממנו!

רבי אבא סויאטיצקי זצוק"ל הי"ד.

בשנת תרצ"ז נקרא רבי אבא לשבת על כסא הרבנות בטיקטין המעטירה עתיקת היוםין בה התקיימו בתקופות קדם מושבי 'ועד ארבע הארצות'. קבלת פנים מרשימה ורבת פאר הכינו יהודי טיקטין לקראת ביאתו העירה בפעם הראשונה אך מה נדהמו לראותו מופיע בשערי העיר יומיים לפני המועד שנקבע מראש, רבי אבא פשוט חשש מפני הכיבודים המיותרים והזרים לרוחו לפיכך הקדים ובא כדי לסכל ביודעין את תכנית החגיגה.

הוא כיהן כרב בעוד עיירות בליטא, ונטבח עקה"ש, הי"ד.

רבי יעקב ישראל קנייבסקי – מרן בעל ה'קהלות יעקב' זצוק"ל.

רב רבנן, ראש ואלוף קהילות יעקב, ואבי שרה של תורה, יבלח"ט רשכבה"ג מרן רבנו [שמריו יוסף] חיים שליט"א. וכבר העיד מרן שליט"א את אשר התבטא ונענה אביו על אודות מרן הגר"נ זצוק"ל, ש"הרב שלנו הוא רבי נסים קרליץ".

דוד שלישי

בני וחתני רבי מאיר קרליץ זצוק"ל

רבי שלמה שמשון קרליץ זצוק"ל.

בו עוסקת ראשית ידיעה זו, עם מלאות עשרים שנה להסתלקותו. תנצב"ה.

העיר קוסובה

שהוציא לעתים נדירות מפיו, והיתה נאמרת בפקחות ובינה מפליאה.

בליטא כיהן ברבנות לכוביץ, ואחר כך עלה ארצה, כאן היה ממייסדי ועד הישיבות והחינוך העצמאי, ושימש כחבר מועצת גדולי התורה.

רבי אברהם ישעיהו קרליץ – מרן בעל החזון איש זצוק"ל.

רבן של ישראל, מפיו אנו חיים עד היום הזה. בהזדמנות התבטא רבנו הגדול מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל: 'עיקר הפסק הוא מכח סברא, לנו אין את הכוח לכך. היחיד ברורנו שיש לו את כוח ההכרעה מסברא הוא רבי נסים ואת זה קיבל מדורו מרן החזון איש זצוק"ל'.

רבי יצחק (איצ'לה) קרליץ זצוק"ל הי"ד.

רבי איצ'לה קוסובר לשם דבר היה בגלילות ליטא ופולין. כשהביע רצון לעלות לארץ ישראל תמה עליו החזון איש הלא הוא בעצמו יודע כי היהדות במקום מושבו תלויה בו, ואיך יעזוב? אחרי מלחמת העולם הראשונה השתדר תוהו וכוהו ברחוב היהודי, ורבי איצ'לה מילא מקום אביו בקוסובה, כשהוא משקם את הריסותיה הרוחניות.

בקוסובה פגעו בו זדים ארורים יחד עם בני ביתו, הי"ד.

רבי משה קרליץ הי"ד.

'מלך היסודין' – כזה הוא התואר שהצמיד מרן החזון איש לצעיר אחיו רבי משה, שהיה כל ימיו מדוכא ביסודין כאיוב, ומתוך עשרה קבי יסודים שידרו לעולם נטל הוא תשעה.

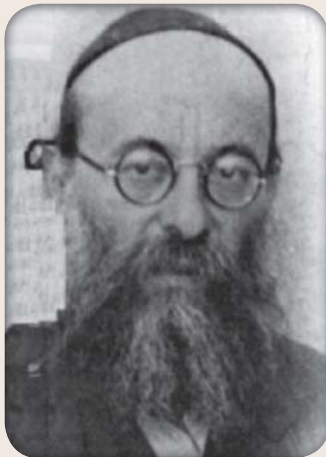
במשך שנים מספר הופיע בוילנא ירחון רבני בשם 'כנסת ישראל' בעריכתו של רבי משה. בטוב טעם ודעת הוציא את הירחון בו פרסמו מחידושי תורתם כמה וכמה מחכמי וילנא ושאר גאוני ליטא. 'כנסת ישראל' היה לשם דבר בחוגי הישיבות הליטאיות גם בשל תוכנו שעמד על רמה גבוהה וגם בשל משתתפיו, עליהם נמנה גם רשכבה"ג מרן הגאון רבי חיים עזר זצוק"ל בכבודו ובעצמו.

רבי שמואל אליהו קאהן זצ"ל הי"ד.

כתחילה נמנה כרבם של החסידים באורצ'ה, שהביאוהו לשם בו בזמן שבעיירה כיהן רב נוסף של המתנגדים. אולם אחרי פטירת הרב השני הוכתר רבי שמואל אליהו כרב יחיד של כל החוגים והזרמים באורצ'ה, וזאת בגין היותו איש חמדות אהוב למעלה ונחמד למטה, איש מלא דרך וחנינה שידע בעת הצורך להיות גם קשה כברזל ולא נרתע מפני אימי הייבסקציה ושאר מרעין כישין של השלטון הבולשביסטי הרודני. אלא שגם אם בדידה של רוסיה לא נפל הוא חלל ועמד כחומה נגדה, השלים נפשו לאלוקיו ונעקה"ש בירי מרצחיו של היטלר ימ"ש, הי"ד.

רבי חיים שאול קרליץ עם רבנו הגדול מרן הגרא"ט שך זצוק"ל

רבי נחום מאיר קרליץ

רבי ראובן פיין

מרן החזון איש, שנת תר"פ

אחיזה, יבדל לחיים טובים, הוא ניהו רבי מאיר גריינימן שליט"א תני ומתני שנים רבות, ועוד היר נטויה, לאוי"ט.

רבי בנימין בינוש פינקל זצוק"ל.

ראש ישיבת מיר, וכן מייסדה וראשה הגדול – מרן הגאון רבי אליעזר יהודה זצוק"ל. הכימא דיהודאי, עובד את אלקיו בתמימות והצנע, ולא ידע כמעט איש שגב גדלותו ונוראות השגותיו, כי גדלו מאד מאד.

את מקומו מילא לימים חתנו חביבו, הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל, שהרחיב גבולות הישיבה ועשה שלא תשתכח תורה מישראל.

רבי שרגא וילמן זצוק"ל.

ת"ח ובקי עצום, הוציא לאור עשרות ספרי ראשונים במהדורות מחודשות כולל, חידושי הרשב"א, תוספי הרא"ש, תוספות רבינו פרץ ועוד. בנוסף שקד על תקנת ואחזקת ישיבות ומוסדות תורה.

בני רבי נחום מאיר קרליץ - ציבורלניק זצוק"ל

רבי שמריהו יוסף נסים קרליץ זצוק"ל.

בשבעה על לכתו קיימנו, ויבכו אותו כל עדת ישראל.

הגאון רבי יהושע תנחום קרליץ זצוק"ל.

ת"ח וצדיק, צנוע ומעיל, שייף עייל ושייף נפיק גרים באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. אוהב תורה, דרכן ויום הקמת "ישיבות בין הזמנים" בזמנים בהם טרם נתקבל הרעיון ככל אתר ואתר, זכרה לו אלקים לטובה.

חתני מרן בעל הקהלות יעקב זצוק"ל

רבי שאול ברזם זצוק"ל.

גאון מובהק, וירא אלוקים מרבים. זכה לקירבה גדולה אצל דודו מרן החזון איש זצוק"ל, וקיבל ממנו מלוא חופניים. נסתלק בדמי ימיו אחרי מחלה.

רבי מרדכי שלמה ברמן זצוק"ל.

"מורם מרובות איש. הוא מוקסם בפליאות חכמתו בעומק חכמת התלמוד. כאשר פתח פיו הוא מפיץ חנו מכל שומעיו. ומושך אליו עבותות אהבה מכל סביבו, הוא כבר נודע בין החיים לאיש מופת. נוסף לחכמתו בתלמוד משכיל ככל דרכיו בת שחוק תמיד על שפתיו ומקבל כל אדם בפנים יפות... " ככל החזון הזה כתב אודותיו דודו ורבו, מרן בעל החזון איש.

כיהן כראש ישיבת פוניבז', ונסתלק לבית עולמו אחר שנזדקך ונצטרף ביסורים. דברי תורתו כונסו בספריו "אשר לשלמה".

רבי חיים שאול קרליץ זצוק"ל.

מחשובי תלמידי קמניץ, ובעלותו ארצה משקדני ביהמ"ד לתורת ארץ ישראל כפ"ת, בצניעותו וענותנותו, הפקיד עצמו למען הכלל כ'בוחן' ילדי תשב"ד וכמסדר תלמידים בני עדות המזרח לישיבות. כ"ד שנותיו האחרונות נתמנה ע"י רבנו הגדול מרן בעל ה'אבי עזרי' זצוק"ל, לייסד ולעמוד בראש מערכת הכשרות של בני התורה - כד"צ שארית ישראל.

רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל.

כיהן שנים רבות כרב בכריסל שבבגליה ועמד בה על משמר הכשרות. נשא בעולו הכלכלי של מבצר התורה כולל חזון איש שנים ארוכות. הוציא לאור את קובץ "שימוש חכמים", ושימש כר"מ בישיבת תפארת ציון.

רבי אליעזר אלפא זצוק"ל.

ת"ח מובהק מגידולי נובהרדוק. רבה של שכונת כרמיה בחיפה ומדמויות החוד התורניות של חיפה. שימש גם כממונה על כשרות ותרומו ומעשרות בחיפה שנים רבות.

חתנו, הלא הוא הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצוק"ל, ראש ישיבת בית מאיר ו'תורה ודעת', ומח"ס 'בין המשפתיים'.

רבי איסר זבונקין זצוק"ל הי"ד.

כיהן כר"מ בישיבות בית יוסף דנובהרדוק באוסטרובצה ובטומשוב מאזובייצק. מרביץ תורה ויראה מופלג. הוא ורעייתו הרבנית הי"ד נספו בעקידה הנוראה באירופה בשנות הזעם.

רבי זלמן רוטברג זצוק"ל.

מגדולי וזקני ראשי הישיבות בארה"ק, וחבר מועצתו. ייסד – עם גיסו רבי שלמה שמשון קרליץ זצוק"ל – את ישיבת "בית מאיר" המעטירה, ע"ש חתנו הגדול, ועמד בראשה למעלה מארבעים שנה.

בני וחתני רבי שמואל גריינימן זצוק"ל

רבי חיים שאול גריינימן זצוק"ל.

מקטנתו יצא לבגר וגדל על ברכי דודו מרן החזון"א בשקידת עמל עיון התורה וקנה ממנו דרכי לימודו. העמיד תלמידים הרבה בתורה והנהגה, ורבים נאותים – ועדיין נאותים – לאורו הגדול.

הגאון רבי שמריהו גריינימן זצוק"ל.

חמרא למריה וטיבותא לשקיה. הוא הגבר שזכה לקרבת דודו הגדול, והוא זה שהוציא את החזון איש' לאור עולם. שנים רבות היה מסובל ביסורין קשים וקבלם באהבה ודומיה.

רבי פנחס דוד גריינימן זצוק"ל.

רדף צדיקה וחסד כל ימיו. עמד בראשות ישיבת אברכים ובית מדרש 'בית שמואל' בירושלים, ע"ש אביו הגדול.

מרן הסתייפלר זצוק"ל מוסר שיעור בהיכל הכולל ביארצייט של מרן החזו"א.
לימינו נראים הגר"א הורביץ זצוק"ל, ויבדלח"ט רשפבה"ג מרן שר התורה שליט"א

כולל כל הטובות שבעולם

המשך מעמוד 17

קרליץ זצוק"ל בשתיקתו המוחלטת לא נידב פריטים אישיים על אברכים ונמנע מהסברים מיותרים, גם לא לרבנית ע"ה. הוא והרבנית הצדקנית ע"ה ישבו שעות רבות לפרוט את הכסף ולהכניס למעטפות, כסף מזומן, כל אברך לפי מצבו הכלכלי וצרכיו. בשנים ההן, לפני כארבעים שנה ויותר, החלוקה של הכסף הייתה בסוף כל שבוע. כשהרבנית ע"ה נשאלה על כך, היא ענתה, כי לכולל לא היה שפע של כסף והרצון של מרן היה שיהיה בבית כסף מזומן לקנות ברוגע ובשלווה לכבוד שבת קודש, לכן התאמץ להשיג לפחות כסף שבועי.

יום אחד בא מרן הגאון רבי נסים לבית הדין ובידו מעטפה גדולה. היה זה ראש חודש – ובתקופה בה נהג לתת את המלגות בראש חודש. מרן זצוק"ל ישב במשך כמה שעות בדיוני בית הדין כשירו האוחזות במעטפה מוסתרת מאחורי הגב. ללמדנו עד היכן חובת השמירה על כספי ציבור.

לעתים, היה מוסר מרן הגאון רבי נסים זצוק"ל שיחות בהיכל הכולל. באחת השיחות, שנחקקה לשנים רבות בליכס של לומדי הכולל, הזכיר את דברי הגמרא שהקב"ה אמר לירבעם בן נבט: "חזור כך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא". בפשטות מבינים שירבעם ביקש כבוד ולא יותר, אבל כיצד יתכן שהקב"ה הכטיח לו שכר גדול כזה אם אלו ההשגות שלו? אלא, ביאר, כוונת הרבנים היא שירבעם סירב לעבוד את השי"ת אם הוא מוגבל להיות בדרגה רוחנית פחותה מזו של דוד המלך, ורצה שתניתן לו האפשרות להיות בדרגה מעליו. וזו הטעות של ירבעם: האמת היא שאדם צריך לעבוד את הקב"ה במקום ובמצב ששמים אותו מהשמים, ולא במקום שחושב ששם דרגתו!

פעמים שהאדם חושב שהוא קובע את העבודה שלו, וזה לא נכון. הוא לא קובע, אלא הכל נקבע לפי המצב והאפשרות שנותנים מן השמים. זה מה שרוצים ממנו, שמשם הוא יעבוד את ד'. יש שחושבים, אם הייתי גר בעיר פלוגית ליד אדם גדול הייתי יותר צדיק, ואם הייתי לומד בישיבה פלוגית הייתי יותר תלמיד חכם. זו אינה טענה. התביעה כלפי כל אדם היא לעבוד עבודת ד' שלו במקום ובמצב ובאפשרויות שיש לו!

ניגש וצעק: "הרב צם!" או אז התור התפזר, והוא זכה להכרת הטוב אח"כ ממרן הגר"ג על כך.

רבי בנימין שליט"א שב לנושא של אי-השחיקה ב'כולל חזון איש' ומבקש לחדד: "מי שמגיע ללמוד בכולל, לא מגיע בשביל התמיכה – שאיננה גבוהה כלל, אלא בשביל הצמיחה האישית שלו, וה'מחייה' הזה גורם לו שלא ישחק ברבות השנים. רק בתקופה האחרונה ניגש אלי אברך מצוין שנמצא בכולל במסגרת של 'עשר שעות' שלומדים גם סדר שלישי ובימי ששי, וסיפר לי של"ע אחד מבני הבית חולה וקשה לו כעת במסגרת הזאת ורוצה להחזיר את הכסף שקיבל.

אמרתיו לו שההכרעה שקבלנו בעבר ממרן ראש הכולל זצוק"ל היא, שאברך שנבצר ממנו לבוא למשך תקופה עקב אונס, אינו צריך להחזיר את הכסף. הכולל אינו מקום עבודה המתנהל לפי 'שעות', המלגה היא תמיכה לאברך וכשיש אונס לא צריך להחזיר. זה חלק מההנהגה של כולל חזון איש – מגיעים בשביל ללמוד כי רוצים ללמוד, ורוצים להתעלות.

זו הסיבה שתופעה בה אברכים באמצע הסדר מדברים במכשיר טלפון נייד מחוץ להיכל – אינה קיימת כאן. אחת מתקנות הכולל היא להימנע ממפריעים, מלבד במקרים של 'קרוב לפיקוח נפש' כהגדרת מרן זצוק"ל.

לא פלא, שהזוכים להיות שרויים בכזו אווירה – לא נשחקים!

כבודם של לומדי התורה

סיפורים מרתקים מתהלכים מפה לאוזן אודות מידת הנקיות וישרותו של מרן ראש הכולל זצוק"ל. וכך מתאר באזנונו אחד מזקני וחשובי הלומדים: להנהגה של מרן ראש הכולל בחלוקת המלגות היה חן וטעם טוב, וגם רגישות מיוחדת לכבוד בני התורה שלא יעמדו בתור לקבלת המלגה. דרכו היתה לעשות בעצמו את כל המלאכה, ובעצמו היה מסתובב במעברים ומחלק לכל אברך במקומו.

במשך עשרות שנים התמיכה לאברכים לא היתה שווה. מרן הגר"ג